Thibaut
de juris
personarum
natura.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0001

© Universitätsbibliothek Heidelberg

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0002

© Universitätsbibliothek Heidelberg

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0003

© Universitätsbibliothek Heidelberg

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0004

© Universitätsbibliothek Heidelberg

DISSERTATIO INAUGURALIS

DE

GENUINA

IURIS PERSONARUM

ET

RERUM INDOLE,

VEROQUE

HUIUS DIVISIONIS PRETIO

AUCTORE

A. F. J. THIBAUT,

J. U. D.

KILONIAE 1796.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0005

© Universitätsbibliothek Heidelberg

BIBLIOTHEK ZU HEIDELBERG

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0006

© Universitätsbibliothek Heidelberg

PRAEFATIO.

Non quidem eum in finem conscribendae huic dissertationi animum adiecimus, ut qualemcunque nostram de argumento, quod libelli fronte indicatur, sententiam propriis ausibus, quasi novam et inauditam, lectoris iudicio comitteremus; sed coacti magis, quam sponte nostra, exarandis his plagulis nos dedimus, quae nunquam forsan, ea certe, qua nunc prodeunt, in lucem a nobis essent emissae forma, nisi amplissimo iureconsultorum academiae Christianae Albertinae, quae Kiloniae floret, ordini de exhibenda dissertatione inaugurali fidem, religiose liberandam, dedissemus, eoque ipso scribendi quasi necessitas alligatos nos tenuisset atque constrictos. Elegimus igitur,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0007
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ne aliorum ſcrinia expilaſſe videremur, e multis argumentis illud praecipue, quod, a iureconſultis omnino fere neglectum, ſumma ultilitate ſe commendat, et propter culturam omiſſam adeo horridum, impeditum, erroribusque oppreſſum eſt, ut, quem explicando illi operam ſuam diligentiamque dicaſſe haud poenituerit, meſſis uberrima largiſſimaque manere videatur. Utrum explanationem eius proſpero ſuſceperimus flatu, prudentiorum eſto iudicium. Monemus tamen lectores, ne plura a nobis exigant, quam quae tenui hoc opuſculo revera praeſtari potuerint. Summa enim iurisprudentiae principia, radices altiſſimas agendo, quoquo verſus tam late ſeſe extendunt, ut, ſi eas penitus eruere, omniumque deſideriis ſatisfacere velis, non minutulus huius commatis libellus ſufficiat, ſed alio, eoque maiore volumine, opus ſit, quo cuncta digeſta et explanata contineantur. Primas duntaxat argumenti propoſiti in chartam coniecimus lineas, ultra quas excedere minime profecto e re fuiſſet. Enimvero fatum, quo diſſertationes premuntur inaugurales, nemi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0008
© Universitätsbibliothek Heidelberg

nem non a ſcribendo deterreat neceſſe eſt, eum prae primis, quem tempus terere haud iuvat, quique, ubi labor omni paene fructu et utilitate deſtituitur, quam breviſſime licet, eo defungi, et officia officiis coercere ſtudet. Illud tamen ad reprimendas eorum reprehenſiones, qui libros demum e libris conſcriptos, notisque, auctorum nominibus refertis, conſpicuos, laudare ſolent, adieciſſe velim, diſſerendi illam methodum de induſtria, non tam propter brevitatis ſtudium, ſed ex aliis, iisque haud ſpernendis rationibus a me eſſe neglectam. Multos iureconſultorum libros, quum primum de explicanda iuris perſonarum rerumque indole meditabar, evolvi et perſcrutatus ſum, ut, quae bona mihi occurrerent, in meam convertere poſſem utilitatum. Sed admodum lucri ſpes me fefellit. Numerum quidem definitionum ingentem, iuſtam vero ratiocinationem nullibi paene inveni. Definitiones vero in omnibus iuris capitibus, quae probationem ex rei natura deſiderant, eatenus ſolummodo valent, pretiique aliquid ſibi vindicant, quatenus eae argumentis corroboratæ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0009
© Universitätsbibliothek Heidelberg

proponuntur. Ex propriis enim viſceribus definitio nullum robur ſortitur, ſolidisque deficientibus fundamentis ipſa eius veritas in ſuſpenſo eſt. Non autem ſcopum huic libello praefixeram, ut diverſae iureconſultorum opiniones, hiſtoriae inſtar, illo continerentur; ſed de ipſa rei natura ediſſerere in animo erat. Quae ſi bene eruta et derivata exhibeatur, quid veri falſique alii cogitarint per ſe ſub oculos cadere debet. Rationem interim auctorum quorundam, qui in hoc argumento duces vulgo habentur et anteſignani, quorumque ſententiis, qui ipſi probare nolunt, inſiſtere ſolent, in fine libelli habui, non quidem, veluti argumenta, quibus uſi ſunt, principiis, ante poſitis, periculoſa viderentur; ſed ut, ſententias eorum exponendo, alios eo magis convincerem, errores, mihi admiſſos, veniam lectoris indulgentiamque praecipue mereri, quum nullo duce ad veritatem tendere, nec pennis aliorum ornatus in publicum prodire potuerim.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0010
© Universitätsbibliothek Heidelberg

DE

GENUINA IURIS PERSONARUM ET RERUM INDOLE,

VEROQUE

HUJUS DIVISIONIS PRETIO.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0011

© Universitätsbibliothek Heidelberg

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0012

© Universitätsbibliothek Heidelberg

Divisio iuris in ius personarum et rerum, a iureconsultis Romanis excogitata, tot semper invenit adsectas atque inimicos, tot ejus exstiterunt laudatores et vituperatores, tantaeque illa inter Doctores excitatae sunt discordiae, ut, hoc certe tempore, litem ad finem esse perductam, non absque ratione concluderes. Experientia vero alia docet. Iureconsultorum enim aevi nostri haud exigua pars prorsus ab hac recedit divisione; alii partim eam reiiciunt, et illi ipsi, qui Institutionum ordinem omnibus praeponunt, maxime inter se discrepant, ita, ut, si sibi constare, et definitionibus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0013
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſuis omnia, quae iis continentur, ſubiicere vellent, nihil, niſi diviſionis nomen, inter eos eſſet commune. A tali vero diſſidio, ex more iureconſultorum, ubi principia in quaeſtionem deducunt generalia, conſueto, facile ſibi temperant. Definitio enim, in fronte capitis expoſita, munere ſuo functa eſſe iis videtur, ſi omnia ea illam excipiant, quae vulgo v. c. ad ius perſonarum ſolent referri; quumque hoc ex Caji et Juſtiniani Inſtitutionibus, vel potius ex uſu et conſuetudine, ſatis notum ſit, ſine ullo negotio pax inter eos conciliatur. Provocant quidem, ratione diviſionis nominatae, ad diſſertationes quasdam *Huberi*, *Reinhardi*, aliorumque, quaſi ibi omnia exhauſta, enodataque inveniantur, quae hanc in rem poſſint proferri. Quum vero diſſertationes hac in omnium manibus ſunt, et nihilominus magna iureconſultorum pars de veritate earum convinci nequit, quod ſatis ſuperque ex diverſo ordine apparet, quem quisque eorum in adornando ſyſte-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0014
© Universitätsbibliothek Heidelberg

mate ſequitur: merito in dubium vocamus an provocatio talis ſatis fundata poſſit nominari. Veri potius ſimile eſt, argumentum hocce, in tanta virorum acutiſſimorum diſſentione, debita diligentia nondum eſſe explicatum, uberioremque deſiderare perſcrutationem; qua de cauſſa denuo illud ſub examen revocare operae pretium duxi.

Duo potiſſimum, de indole hujus diviſionis pretioque ejus dicturo, conſideranda ſunt: 1) quid ſit jus perſonarum et rerum, et quidem ex mente auctorum juris Romani; 2) quatenus probanda ſit haec diviſio, reique naturae conveniat.

Quod attinet ad propoſitionem primam, ante omnia diſquirendum eſt, *unde* reſolutio ejus ſit petenda? Doctores quidem tale quid ſilentio praeterire ſolent, et in hoc argumento, quod ſciam, revera praeterierunt; ſed parum refert, fecerintne, nec ne, quum ex ipſa rei natura manifeſtiſſime eluceſcat, quaeſtione illa omnibus aliis viam eſſe monſtrandam. Neque, ut in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0015
© Universitätsbibliothek Heidelberg

multis aliis argumentis, ubi veritas per se patet, hoc loco supervacuam, aut inanem vocare eam licet, quippe cui, si resolutio eius ea, quam ipsa ratio prae ceteris eligere suadet, via, tentatur, maximis obnoxia invenitur difficultatibus. Nam si sensum iuris Romani excutere volumus, ipsos iureconsultos Romanos prae ceteris consulere decet, ut, si illi satis distincte locuti sint, in verbis eorum acquiescere possimus. At illi nusquam explicarunt, quam significationem iuris personarum et rerum voci tribuerent, nullibi veram huius definitionis protulere definitionem. Dicunt unice, omne ius vel ad personas, vel ad res, vel ad actiones pertinere, nihilque amplius de indole huius divisionis addunt (1). Plurimi qui-

(1) Neque Gaii institutionibus, neque profusa Theophili garrulitate melius edocemur. Illius verba in §. 1. ff. de statu hom. integra leguntur, et nihil novi continent. Hic vero sic de summa iuris divisione fabulatur: „Circa tria ius Ro„manum versatur: circa personas, circa res, „circa actiones. Et quidem circa personas,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0016
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dem interpretum, §. ult. J. de iur. nat. gent. et civ., et L. 1. ff. de ſtat. hom. inſcriptionibus ſeducti, diviſionem hanc ab *obiecto* eſſe deſumtam affirmant; ſed hoc non adeo expeditum eſt, ut, propter ipſam hanc §, te explicationi illi addicere poſſis. Inſcriptio enim nihil valet; Tribonianus autem nusquam de *obiectis* iuris loquitur. *Omne ius*, ait, *pertinet ad perſonas*, quae voces ſane tam vagae, ambiguae et obſcurae ſunt, ut „quum dicimus, hic ſenatorius eſt, aut ex plebe; „circa res, quum quaerimus, teſtamentum, ab „aliquo factum, valeatne, an inutile ſit; circa „actiones, quum in dubium venit, ſitne huic „actio, an non ſit. — Atque in primis de per„ſonis differendum eſt, dein de rebus, et poſtea „de actionibus. Hic enim ordo veriſſimus eſt „et rectiſſimus, quoniam ubi perſonae ſunt, ibi „et res exiſtere in confeſſo eſt, atque quum res „exiſtunt, tunc et de actionibus neceſſe eſt quae„rere." — Ignoravit nimirum, quod integer eius liber, et verba, modo lecta, ſatis abunde teſtantur, exempla, regulis definitionibusque omiſſis, nihil illuſtrare; et ideo lectorem, de ſummis generum notionibus ſollicitum, nunquam non ſub cultro relinquit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0017
© Universitätsbibliothek Heidelberg

multifarias illis inferre liceat ſignificationes, niſi de vi earum aliunde melius, quam ex definitionis verbis, conſtet. Iuris enim vocabulum eadem, qua verbum pertinere, ratione, modo hanc modo illam explicationem recipit, nec in ipſis verbis nec in earum coniunctione ulla cauſſa ſita eſt, cur eam, quam illis tribuimus, ſignificationem, alteri, quam aeque admittere nulli prohibemur, anteponamus. — Alii, perſpicientes, §§ citatas nihil continere, ex quo concludere liceat, Tribonianum obiecta iuris ante oculos habuiſſe, aliam rationem ineunt, ius perſonarum verſutiſſime illud definiendo, quod ad perſonas, ius rerum, quod ad res, et ius actionum, quod ad actiones — pertineat. Quum vero omnis quaeſtio in eo verſetur, quid illo pertinere, iurisque voce, illi appoſita, iureconſultus ſibi velit, imitatores eius vero nullibi verbum hocce transgrediantur, et explicatio eius hucusque deſiderata ſit: non eſt quod amplius refutationi eorum tempus impendam.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0018
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Si igitur genuina iuris perſonarum et rerum indoles, omiſſis omnibus aliis, ad aſſequendam eius notionem, adminiculis, ex ipſo legum Romanarum corpore excutienda eſſet, deſtitutis nobis definitione authentica, unica tantum via, qua ad finem tenderemus, relinqueretur: ſcilicet periculum eſſet faciendum, annon eorum, quae ſub titulis iſtis exponuntur, habita ratione, notiones quasdam generales colligere, et iuſtam inde formare liceret definitionem. Quae via, quam periculoſa, et lubrica ſit, facile perſpicitur. Namque iureconſulti Romani, tametſi in iure hauriendo, ingenii acumine maxime praediti, mira animi ſagacitate excellant: tamen ſyſtematis leges parum perſpectas habebant, veritatem iuſtumque potius, quam ſyſtematicum quendam ordinem continuo intuentes. Neque hoc culpae iis dari poteſt, quum in republica Romana nemo alium in finem iurisprudentiae ſe dederet, quam ut immediate illam ad vitam communem applicaret, quumque philoſophia illius temporis notionibus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0019
© Universitätsbibliothek Heidelberg

prorſus fere careret directricibus, ad emendandam iurisprudentiae formam maxime neceſſariis. Satis iis erat, ſingulas materias capitibus quibusdam ſubieciſſe, et edicti peropetui ordo luculentiſſimo exemplo eſt, quam parum de ſyſtemate, ex rationis ſolum principiis deducendo, laborarint. Connectunt igitur diverſiſſimas materias, ubi tranſitum aliquem inveniunt commodum, et magis ſolliciti fuiſſe videntur, ubi, quam ubi bene ſingula collocarent argumenta.

Qui igitur hiſtorice, ut ita dicam, procederet, ut ex ſingulis partibus, ſub titulo generali comprehenſis, genus hujus tituli eruere conaretur, in errorem incurrendi ubicunque ſubiret periculum. Nam unice in eo ſubſiſtere debet, ut, partes partibus conferendo, genus totius eliciat. Partium vero alia ſaepe aliam incerta vice ſequitur, et iurecouſulti naturali magis cuidam, ut hodie vocant, quam ſyſtematico ordini operam dedere. Qualem igitur principio de toto conceperint ideam, prorſus ignorabit,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0020
© Universitätsbibliothek Heidelberg

nisi aliunde argumentis evictum sit, nusquam eos a fine proposito aberrasse. Si diceret interpres: hic juris auctores aliena immiscent, ipse sibi repugnaret. Nam definitione authentica destituto ante omnia ex partibus, inter se comparandis, notae, omnibus communes, colligendae sunt, quod, partes has illasve reiiciendo, facere neutiquam licet. Hoc facto, a definitione, ante disquisitionem concepta, proficiscitur, et iuris auctores ex illa metitur, quamvis hoc ab officio eius prorsus sit alienum.

Neque hoc loco negligendum est, Institutiones Justiniani primas duntaxat systematis lineas continere, quae, si omissa iis adderentur, in magnum opus accrescerent. Quod quidem facile fieri posset, si Justinianus principiis studuisset generalibus. At ille ubicunque singulos casus in quaestionem deducit, et, neglecta totius finitione, partium quarundam explicationi solum inhaeret. Ex quo interpreti labor iterum crescit. Quid enim ex partibus quibusdam aliud

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0021
© Universitätsbibliothek Heidelberg

elici poteſt, quam notio, ut vocant, concreta, cujus notae eadem ratione accreſcunt, qua partium numerus minuitur? Quum vero ex notione generis unice ambitus eius finiendus eſt, notio concreta nihil aliud praeſtabit, quam quod propter notarum multitudinem magnus partium numerus illi ſubiici nequeat, qui, ſi omnes partes inter ſe eſſent collatae, propter ipſam inde enatam notionem, generis vel unam, vel plures ſpecies conſtituiſſet.

Illi ipſi igitur interpretes, qui maxime Inſtitutionibus favent, neque aliunde, quam ex eo, quod a legislatore ſancitum, iuris regulas haurire ſciunt, longiſſime a Caii mente et Triboniani aberrant. Sic iureconſultus coaevus (2), qui multus in eo eſt, ut Inſtitutionum ſyſtema illuſtret, defendat, laudibusque extollat, et cui unice cordi eſſe videtur, ne quid aliunde, quam ex

(2) *G. Hugo* Lehrb. der juriſt. Encyclopädie §. 229. p. 110. ſq.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0022
© Universitätsbibliothek Heidelberg

hiſtoria explicetur, talem iuris perſonarum et rerum proponit definitionem:

„Nach dieſer Ordnung (Inſtitutionum nimirum) „zerfallen alle Begriffe und Sätze „des Privat-Rechts in folgende drei Haupt-„theile:

1) „Solche, die auch ohne Rückſicht „auf Sachen gedacht werden können, d. h. „die vorkämen, auch wenn es blofs Per-„ſonen gäbe — *Perſonen-Recht.*“

2) „Solche, die Mein und Dein voraus-„ſetzen, mit und ohne Rückſicht auf einen „Todesfall, und jene ſowohl Verhältniſse „einer Perſon zn einer Sache, als Verhält-„niſse zu einer andern Perſon, aber in „Beziehung auf Sachen — *Sachenrecht.*“ etc.

[Alibi magis ſuccincte loquitur, ius rerum illud dicendo, quod Mein und Dein betriffr, und was dazu gehört. (3)]

Quodſi nihil, praeter has definitiones, nobis dediſſet, eum in finem, ut iis ſingula iuris capita ſubiicerentur: eodem modo

(3) Lehrb. der Rechtsgeſchichte, §. 29. p. 22.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0023
© Universitätsbibliothek Heidelberg

a iure Romano recederemus, quo propo-
fitionibus illis ſtare magis anniteremur.
Nam univerſa fere de delictis doctrina, de
contractibus, pactisque, factum concernenti-
bus, et ſexcenta alia ſine rerum interventu
cogitari poſſunt, et eo ipſo ad ius perſona-
rum eſſent referenda, quod, utrum fieri
poſſit, extra omnem dubitationem ipſi au-
ctori poſitum eſſe confido. Omnia vero,
quae in Inſtitutionibus de ſervis et curato-
ribus traduntur, ex eo eſſent excludenda,
quoniam multa de rebus iis inmixta ſunt,
quae ideo in definitionem illam neutiquam
quadrant. Idem de iuris rerum valet de-
finitione, et facile ex modo dictis colligi
poteſt. Aliis quidem locis alio modo lucem
huic diviſioni accendere ſtudet; at neſcio,
an nullibi felici, proſperoque ſucceſſu in
hoc negotio ſit verſatus. Nam definitiones
eius, hiſtoriae inſtar, quotidianas ſubeunt
mutationes, et mirum in modum fluctuant,
ita, ut nulla earum, ſi eas inter ſe conten-
das, alteri ſimilis inveniatur, et quaevis no-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0024
© Universitätsbibliothek Heidelberg

viſſima priores non ſolum non firmet, illuſtretque, ſed penitus easdem aboleat, atque ſubvertat.

Ne vero temere hoc dixiſſe videar, alias quasdam huius commatis addam definitiones, quarum una ſic ſonat:

„Die Eintheilung der Bücher richtet „ſich nicht nach der Eintheilung der Leh„ren, denn dieſe ſind nach Juſtinian drei „Claſſen: 1) Das *Perſonen - Recht*, oder „die wichtigſten bleibenden Verhältniſſe der „Menſchen gegen einander, Sclaverei, Ehe, „väterliche Gewalt und Vormundſchaft; „2) etc.“ (4)

Vidit nimirum, *in Inſtitutionum libro primo* de ſervitute, nuptiis, patria poteſtate et tutelis agi, et inde facile concluſionem format, *ius perſonarum* de iis agere (non: in iure perſonarum de iis eſſe agendum, quod illi nullus negaverim.) Utrum de his ſolum, an etiam de aliis, et quare? ſilentio

(4) Gibbons hiſtoriſche Ueberſicht des römiſchen Rechts, überſetzt von Hugo. p. 76. *n.* p.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0025
© Universitätsbibliothek Heidelberg

praeterit, et in genere duntaxat affirmat, ius perſonarum relationes quasdam immanentes hominum inter ſe continere; qnaſi iuris auctores a tali principio eſſent profecti, quod ſane tam vagum eſt, adeoque ſolido caret fundamento, ut non ſine ſumma iniuria cuidam affingi poſſit. Alibi, (5) diſtinctione iuris perſonarum in purum, et applicatum facta, ſic pergit:

„Das reine Perſonen-Recht beantwor-
„tet bei jedem Stande blofs die drei Fra-
„gen: was iſt er, wie entſteht er, und wie
„hört er anf? Es abſtrahirt alſo ganz
„von dem Einfluſſe, den er auf das Mein
„und Dein haben kann. Hingegen das
„angewandte Perſonen-Recht nimmt bei
„jedem Stande auch das mit, was er an
„dem Mein und Dein beſtimmt."

Hoc igitur loco ius perſonarum illud vocatur, *quod ex ſtatu oritur*; illo contra, *quod ſine rerum interventu animo concipi*

(5) Civiliſtiſches Magazin, 2r Band 1s Heft. p. 90.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0026
© Universitätsbibliothek Heidelberg

poteſt; et alibi rurſus *ex relationibus praecipuis* (?) *hominum inter ſe* natura eius derivatur. Omnes hae definitiones parum inter ſe cohaerent, et partim tanta laborant obſcuritate, ut, quid autor iis ſibi velit, vix coniectura aſſequi poſſis, meritoque dubitari liceat, anne ſyſtema, hoc modo laudatum, illuſtratumque, iuſtam eorum, qui notiones diſtinctas, perſpicuas, ſolidisque fundamentis innitentes, ſectantur, reprehenſionem evadere, laudeque aliqua, et imitatione dignum poſſit exiſtimari.

Sed redeo unde egreſſus ſum. — Ex iis, quae ſupra expoſui, ſatis abunde elucere exiſtimo, interpretem, corpus iuris Romani unicum ducem ſequentem, vel nihil omnino profecturum, vel difficultatibus certe haud ſpernendis urgeri. Tria enim illi obſtant, eaque maxima impedimenta. Deficit primo loco definitio authentica, et expoſitiones, quas nunc vocant, veterum iureconſultorum ipſae expoſitionibus indigent. Ex partium vero comparatione definitio enaſci nequit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0027
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Nam iureconſultorum ordo ſecundo loco perincertus, ac haud raro omnino nullus eſt, neque interpres hiſtoricus, qua talis, utrum ille in hoc illove argumento fini propoſito vel conſentiat, vel illi repugnet, pro certo affirmare poteſt. In Inſtitutionibus denique exiguus duntaxat partium numerus congeſtus eſt, ex quo, licet cuncta ſuo ordine poſita ſint, notio generalis, omnes iuris partes ſub ſe comprehendens, elici nequit, qualis notio tunc demum legitime concipitur, ſi, omnibus partibus propoſitis, interpretis arbitrium arctiſſimis limitibus circumſcriptum eſt.

Obiiciunt forſan Inſtitutionem fautores, *fieri tamen poſſe*, ut vera notio via illa lubrica inveniatur, quum iureconſultorum Romanorum ordo non ubique perverſus, quinimo ſaepiſſime ſanae rationis praeceptis maxime conſentaneus ſit. Sed nihil tali dubitione proficiunt. Etenim mera dubitatio progreſſus ulteriores ſolummodo impedit, nec quidquam aliud ea efficitur, quum, ut omnes quaeſtiones de vera indole eius argu-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0028
© Universitätsbibliothek Heidelberg

menti, de quo dubitatur, illa praecidantur. — At ne his quidem ea, qua poſſemus, inſiſtere volumus pertinacia. Omnium enim maxima, conceſſis his ipſis, reſtat difficultas, quam iureconſultus, hiſtoriae unice inhaerens, ſuperare maxima ſubtilitate nequit. Quaero enim, qui locus adſignandus ſit iis iuris capitibus, quae nullibi, ne verbo quidem, in Inſtitutionibus exponuntur, ea v. g. quae in compendiis, et commentariis noſtris iuri perſonarum vulgo accenſentur? Inſtitutiones nihil continent, quod reſolvendae huic quaeſtioni inſerviat. Nam liber primus in genere de diverſis poteſtatis (ſenſu latiſſimo) ſpeciebus, deque obiectis, et ſubiectis eius agit (6), et omnia illa, quae de nuptiis, capitis deminatione etc. ibi reperiuntur, ad modos acquirendi, et amittendi ius, quos

(6) Aliae forſan ex Inſtitutionibus iuris perſonarum colligi poſſent definitiones, v. g. eſſe illud ius, ex ſtatu (ſenſu ſtricto iuris Romani) oriens; verum de hac idem, quod de iſta, ceterisque valet, omnes obiecto definiendo ſtrictiores eſſe.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0029
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Tribonianus ubique intexit, referenda ſunt, neque ſpecies, ut autor, ſupra allegatus, aliique putant, iuris perſonarum conſtituunt. Notio haec, ex ipſis Inſtitutionibus eruta, licet illam veriſſimam dixeris, tamen tam arcta atque concreta eſt, ut, illa praelucente, nihil amplius ex toto iure ad ius perſonarum referri liceat: quod, quam longe a vera Iuſtiniani mente abſit, ipſa hiſtoria duce argumentis evidentiſſimis tueri poſſumus.

Verum enimvero compendium, quod tironum cauſſa componi iuſſit, ubicunque mancum, et imperfectum, prima tantummodo legitimae ſcientiae elementa exhibet; neque alium finem ipſe imperator libello iſto proſequutus eſt. Non ſolum igitur integrae iuris ſpecies prorſus in eo omiſſae, ſed ipſa adeo argumenta, de quibus ex propoſito ibi actum, indicata magis, quam exhauſta, reperiuntur. Quali fine ſemel propoſito, abſonum ſane atque ineptum fuiſſet, ſi Tribonianus, iure perſonarum omnibus partibus abſoluto, ius rerum ſumma negligentia per-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0030
© Universitätsbibliothek Heidelberg

tractaſſet, innumerabilia hic, et ibi nihil omittens. Nunquam ſane, ſic cum ſomniaſſe, inimici eius nobis perſuadebunt, praecipue quum, ſingulis iuris ſpeciebus ubique eadem brevitate expoſitis, conſtare eum ſaltem ſibi potuiſſe, re ipſa doceatur. — Denuo proinde quaeſtio exſurgit, ubi partes omiſſae collocandae, et quonam modo notionibus concretis, ex Inſtitutionibus collectis, subiiciendae ſint? — Doctores facto reſpondent, definitionem, omnes iuris partes ſub ſe comprehendentem, non eam quidem ex iure Romano collectam, ſed neſcio quomodo creatam, in medium collocando, illique univerſum ius ſine ulla difficultate ſubiiciendo, aptandoque. In quo nemo forſan eos reprehenderet, ſi, foutibus, e quibus notiones iſtae emanarint, indicatis, ingenue fatentur, rem aliter expediri non poſſe. At illi ſibi, aliisque ſemper perſuadent, nihil non ex iure Romano ab ipſis eſſe collectum, vel certe ſilentio probant, originem notionum, quas defendunt, ipſis eſſe incognitam.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0031
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Hinc, ex mea quidem ſententia, omnes iureconſultorum de vera iuris perſonarum et rerum indole progerminarunt diſſenſiones, quae, ſi notionibus philoſophicis inſtructi ad iuris acceſſiſſent interpretationem, nunquam ſane inter eos oriri, vel ſaltem emergentes ſtatim opprimi, ſuffocarique potuiſſent. Quum enim re ipſa iis eſſet prohibitum, interpretando ſummas notiones contingere, relicto itinere conſueto unicam, quae reſtat, viam arripere, tutumque, philoſophia duce, receptaculum ſibi quaerere iis licuiſſet. Nimirum in iuris naturam inquirere, ex ea veras ſyſtematis leges derivare, hisque praeſtructis oſtendere debuiſſent, utrum in genere ius quoddam perſonarum et rerum mente poſſet complecti, et utrum haec diviſio ita univerſum ius exhauriret, ut omnes eius partes ſpecies generum horum conſtituerent. Quo facto, ſyſtema iuris Romani cum iſto comparare, iureconſultos in ſingularum partium diſpoſitione ſequi, obſcuriora illuſtrare, ab-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0032
© Universitätsbibliothek Heidelberg

errantes in rectam viam reducere, et tali modo rem, quae alia ratione componi nequit, ad umbilicum perducere decuiſſet. At iis magis collibuit, notiones, hinc inde arreptas, contra alias eiusdem generis, ab aliis expoſitas, has refellendo defendere, quam genuina earum fundamenta ſedulo agere; ex quo evenit, ut nullus eorum adhuc de vero diviſionis illius pretio rationes ſufficientes in medium afferre potuerit.

Hiſtoriae quidem adſeclae nunquam magis ſubridere ſolent, quam ſi ex iuris philoſophia hiſtoriam eius explicare quis conatur; at vereor, ne nihil eo prodant, quod laudi iis dare poſſimus. Nam quamvis de hiſtoriae, ad explicandas iuris obſcuritates, et eruendas eius rationes, utilitate inter omnes conſtet, nec ſanus quisquam opem illius aſpernari, vilique pendere poſſit: tamen exinde nulla ratione concludere licet, unicam illam eſſe interpretis ducem, omnesque alias ſcientias ad illuſtrandam hiſtoricam iurisprudentiae partem nihil conferre. Speciosum qui-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0033
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dem, nec male conceptum Galli illius paradoxon videtur: hiſtoriam hiſtoria, legesque legibus eſſe explicandas; (7) ſed perperam noſtrates regulam inde, omni exceptione maiorem, ſibi finxere. Ubicunque enim, ubi factum aliquod legibus, quibus ratio humano neceſſario adſtricta eſt, innititur, ex philoſophiae fontibus origines eius hauriendae ſunt, et ipſa hiſtoria hac ratione non tam philoſophia illuſtratur, ſed magnam adeo materiae partem non niſi ex illa depromere poteſt. Interpres praeterea, notionibus philoſophicis deſtitutus, incerto quaſi pede ad colligendas ſummas notiones accedit, ſanaque, quam ſecum afferre putat, ratione inniſus, permulta cogitatione comprehendere, iurisque auctoribus affingere poteſt, quae, ſi notionibus demum philoſophicis, dilucidis, diſtinctis, et accuratis imbutus, interpretationi ſe dedidiſſet, nunquam fortaſſis nec animo concipere, nec legibus inferre, vel ex iis colligere potuiſſet.

(7) *Montesquieux* eſprit des loix.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0034
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Ne tamen dixiſſe magis haec, quam probaſſe, videar, iuſtamque eorum, qui contra nituntur, incurram reprehenſionem, ſequentia inſuper ad illuſtrandum diſquiſitionis ſcopum addere iuvat.

Diſtinguendum eſt inter interpretationem, quae ope iuris philoſophiae inſtituitur, et illam, quae notiones, ex philoſophia hauſtas, iuri poſitivo infert, hiſtoriamque penitus negligens, hoc illi adaptat. Ad poſtremam hanc, qui hiſtoriae auctoritatem defendunt, reſpicere ſolent, meritoque tantae philoſophiae tyrannidi ſeſe opponunt. Reiiciunt autem cum hac, et illam, unumque tnterpretationis philoſophicae genus ſibi fingentes, optimo, ad eruendas ſummas iuris poſitivi notiones, adminiculo privati, fato eandem, quam philoſophiae negant, tribuunt poteſtatem, inſciique concedunt. Faciamus, in Inſtitutionibus univerſum ius congeſtum eſſe, nullamque eius partem aut omiſſam ibi, aut male poſitam inveniri. Accedat iam ad colligenda principia interpres hiſtoricus. —

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0035
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Quanam ratione finem propoſitum attinget? „Notiones, partibus haud illatas, ex partibus colligendo" reſpondebit; at ultra verbum colligere transgrediamur neceſſe eſt.

Notio ſpeciei a notione generis eo diſtinguitur, quod haec illi ineſt, et illa, praeter hanc, alias inſuper notas continet, quibus ea ab hac ſecerni poteſt. Notio ſpecie, praeter notas proprias, tot notiones continet, quot ſunt genera inter eam, ſummumque genus, quas non quidem prima facie ex ſpeciei notione colligere licet, quippe numero haud raro infinitas, et concretione inter ſe commixtas; quae tamen explicatione iuſta, atque perfecta evolvi poſſunt, ſi notio ſpeciei, rite concepta, proponitur, nec partes, eſſentiam eius intrantes, truncatae, aut omiſſae inveniuntur. — Colligere notiones nihil aliud ſignificat, quam notas, partibus propoſitis communes, detegere. Quod duplici modo fieri poteſt; et quidem vel ſic, ut notio generalis, ex partium una deſumta, cum ceteris partibus comparetur, et, ſitne

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0036
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ea omnibus communis, nec ne, inquiratur; vel inveſtigando, reiiciendoque notas, omnibus partibus haud communes, ne tandem notio generalis non reſtet, et ſponte ſua emergat. Utroque caſu interpres limitibus quidem arctiſſimis incluſus, et, regulae praefinitae inhaerens, veritatem proxime contingere videtur; at, re penitus inſpecta, ad ipſam notionem eruendam, arbitrium eius utramque facit paginam. Nam ad notionis *veritatem* aſſequendam non tam requiritur, ut haec illave nota illi tribuatur, quibus ea ab aliis quibusdam poſſit diſtingui; ſed ut omnes notae illa comprehendantur, quae generi proximo inſunt, et quibus ſpecies eius et inter ſe, et ab omnibus aliis ſecernantur. Iam demum ſcire pervelim, quale ſit principium, quo interpres, quae illi obſtant, difficultates removere queat, et ſuperare? Si, notione ex parte deſumta, eandem illam ex ceteris partibus elicit, ad probandam eius *veritatem* nihil eo profecit. Etenim notio generalis non, a reliquis ſecreta, in parte exſiſtit, ſed

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0037
© Universitätsbibliothek Heidelberg

cogitatione ſecernenda, iuſtaque, et exacta ſingularum notionum analyſi eruenda eſt, quo neglecto, homo evadet platonicus, et definitio, pro parte vera, pro parte falſa, ad finiendum conceptus ambitum *nihil* omnino conferet. In quo, ne labatur interpres, quidnam ei relictum eſt, quam, ut analyſi et accurata, et perfecta notionis obiectum ab omnibus aliis ſecernere diſcat? Explicabit igitur primo notas generis proximi, quo facto, ad genus generis, et ſic porro ad genera remotiora, adſcendat. — Quodſi hac ratione generales iuris poſitivi notiones elicere conatur, ſtatim a legibus ſe derelictum deprehendet. Nam iuris conditores nequidem definitione generum ſummorum, omnibus numeris abſoluta, notiones creare, ſed nihil, niſi notiones, in mente hominum iam ante exiſtentes, iungere, atque componere poſſunt, ita, ut, niſi ad philoſophiam practicam, et ab hac ad prima totius philoſophiae elementa deſcendere velint, maxima notionum, quibus a principio ſcien-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0038
© Universitätsbibliothek Heidelberg

tiae innituntur, pars indefinita, nec a generibus proximis derivata, in medio ab iis relinquatur neceſſe ſit. — Iam in eum locum devenimus, ubi interpres mere hiſtoricus, neglectis, quae philoſophiae originem debent, principiis, neceſſario ad ſanae rationis oracula confugere, iisque arti ſuae lucem accendere debet, niſi vel prorſus ſilentio ignorantiae ſuſpicionem ſibi concitare, aut ad eam ipſam, quam deſpicit, philoſophiam recurrere velit. In quo negotio, quid absque Deorum ope ſit profecturus, facile divinari poteſt. Nam ſana, qua ſe conſpicuum putat, ratio, et omnia eius effata, noſtris praeſertim temporibus, tam ſuſpecta ſe reddidere, atque inviſa, et toties riſum ſui excitarunt, ut prope neſcias, malisne inſanire hominibus noſtris, an, dono illo coeleſti praeditus, in laude eorum acquieſcere. — Si vero (quod erat alterum) interpres reiiciendo notas, ſingulis partibus proprias, argumentum ad generalia redigere ſtudet: iisdem, quibus modo uſi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0039
© Universitätsbibliothek Heidelberg

umus, argumentis eum premere poſſumus. Namque nihil aliud eo addiſcit, quam, notas has illasve non eſſe communes, quo perſpecto, ad notionis inveſtigatae *materiam* excutiendam eodem, quo ille recurrere, aut notionum ſummarum explicationem omnino negligere, ſilentioque praeterire debet.

Interpres contra, qui, principiis, e rerum natura hauſtis, inſtructus, legum explanationem ſuſcipit, ab omnibus hisce periculis liberum ſe reddidit, atque immunem. Non ille quidem leges philoſophiae aptare, aut hanc illamve, cui adhaeret, ſententiam hiſtoriae inferre ſtudet; ſed unice in eo eſt, ut leges notionibus, quas aliunde ſibi quaeſivit, comparando, quatenus eae inter ſe conveniant, vel a ſe diſcrepent, ediſcat, haud ignorans, verum aeque, ac falſum tunc demum optime detegi, ſi, quo utrumque metiare, tecum afferas, quidque ex partibus propoſitis eliciendum, ante ipſam diſquiſitionem probe perſpexeris. Qua in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0040
© Universitätsbibliothek Heidelberg

re, ſi bene ſibi conſtiterit, quid culpae illi dari poſſit, plane non video. Nemo profecto plus acuminis e legibus eliciet, quam ipſe ad eas explicandas ſecum attulerit, nec, qui notionibus diffuſis, vagis, atque obſcuris, quas ſana illi ſuppeditat ratio, (nam principia et diſtincta, et diſtributa philoſophando demum acquirimus) interpretis munus ſubire conatur, nunquam ille legislatoris prudentis ſententiam plene aſſequetur, ſed eo minus eum intelliget, quo magis ille conſtantia, ingeniique acumine iuſtam meritus eſſet, atque perfectam legum ſuarum explicationem. Quae ſane adeo experientia probata ſunt, et ratione firmantur, ut, licet omnes difficultates, quae, ex noſtra ſententia, Inſtitutionum praecipue interpretem manent, evaneſcant: tamen ante ipſam explicationem hiſtoricam in rei naturam inquirendum, atque ab eius perſcrutione differendi exordium faciendum eſſe, ne tunc quidem inutile, aut periculoſum, ſed rationi optime cohaerens nobis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0041
© Universitätsbibliothek Heidelberg

videatur. Uberrimos autem fructus ex methodo illa ſperare licet praeſertim in iis argumentis, quae proxime philoſophiam tangunt. Quamdiu enim prima ſcientiarum fundamenta in obſcuro latent, nec eae finibus certis circumſcriptae ſunt, inſcii, quibus ratio alligata eſt, homines parent legibus, et ſenſu quaſi innato veri falſique ad veritatem ducuntur magis, quam ut eam ex principiis diſtinctis, atque diſtributis eruere norint. Quis autem eos diiudicare, et genuinam eorum ſententiam contingere poteſt, niſi ille, qui altius, quam ipſi, argumentum, cui operam dedere penetravit, et cui philoſophia veritatis rationes ſuppeditat, quas, cum auctoribus explicandis in pari verſans ignorantia, nunquam nec detegere, nec concluſionibus elicere potuiſſet? Interpres, quem hiſtoricum appellavi, omnia haec argumenta non niſi leviter tanget, et nullam propemodum difficultatum obſtantium removebit. Nihil enim ex facto, quam quod re ipſa illi ineſſe apparet, elicere poteſt; de-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0042
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſcendens vero ad rationes evolvendas, quod interpretis officium utique intrat, vel opinionibus ineptis lectores a ſe depellet, vel argumentum, ſolidis principiis innitendo, usque quaque exhauriens, inconſtantiae neceſſario levitatisque in ſe devolvet reprehenſionem.

Quod autem attinet ad ſummam iuris diviſionem, idem de illa valet, quoniam legislatoris arbitrium, licet illud latiſſime pateat, tamen rerum naturam nec immutare, nec quidquam de ea iubere poteſt. Liberum erat iureconſultis Romanis, quod ipſa Inſtitutionum hiſtoria edocet, eum, quem optimum ducebant, ordinem ſequi, legibusque rationis immutabilibus univerſam iurium ſingulorum congeriem ſubiicere. Si hoc fecerunt, ipſi, in ſyſtematis naturam inquirentes, quare hunc ordinem elegerint, utrum aſſidue ſibi conſtiterint, et ſimul de pretio eius iudicare poſſumus; ſi contra, errores, ſponte ſua emergentes, intactos in medio relinquemus: parum enim ſyſtema, curaveris, quod, ab ignorantia, et arbitrio profectum, ex errorum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0043
© Universitätsbibliothek Heidelberg

mentis humanae hiſtoria illuſtrandnm, eoque ipſo ab ingenuis iurisprudentiae cultoribus in perpetuum e ſcholis, librisque profligandum eſt, veritati non ſolum non profuturum, ſed meram illi noctem offundens.

Quibus praeſtructis, iam ea, qua par eſt, diligentia, rem ipſam aggrediar.

Variae *iuris* vocabulo, cum in ſcriptis iureconſultorum Romanorum, tum lingua vernacula tribuuntur ſignificationes, in quas prae ceteris inquirendum, ut omnes verborum ambiguitates elidantur, et multiplex, qui ex iuris voce deſcendit, vel ſaltem deſcendere poteſt, iuris perſonarum ſenſus penitus a nobis exhauriatur. Remotis autem ſignificationibus, tropicis, impropriisque, quibus abuſive duntaxat, et quaſi per exceptionem iureconſulti utuntur, et omiſſis iis, qui in ethica uſurpari ſolent, triplicem potiſſimum iuris verbo vim iunctam deprehendimus.

Significat illud:

1) ſenſu ſubiectivo, eam ſubiecti qualitatem, quae ſine interventu ex lege deſcen-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0044
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dit, quaque ſubiecto ſecundum legem aliquid poſſibile eſt (ein Recht).

2) Seuſu obiectivo, legem, ſeu omnem normam, qua ſubiecto aliquid permittitur, aut praecipitur (das Recht).

3) Complexum legum, in ſcientiae formam redactarum, ſ. iurisprudentiam, ſenſu obiectivo.

Complura quidem, praecipue in libris iureconſultorum Romanorum, exſtant exempla, in quibus aliam iuris vocabulo poteſtatem ſubiectam invenimus v. g. in L. 12 ff. de iuſt. et iure (8), et L. 86 ff. de V.S. (9), ubi ſub illo non ipſa facultas agendi, non ipſa poſſibilitas, ſed cauſſa poſſibilitatis proxima comprehenditur. At verborum magis penuria coacti, quam e conſilio, hanc loquendi licentiam ſibi indulſiſſe videntur, cuius quidem perſcrutatione linguae ſtudium

(8) „Ius etiam pro *neceſſitudine* dicimus, veluti: eſt mihi ius cognationis et affinitatis."

(9) „Quid aliter ſunt iura praediorum, quam praedia qualiter ſe habentia, ut bonitas; ſalubritas, amplitudo."

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0045
© Universitätsbibliothek Heidelberg

utique ſublevatur, quam tamen hoc loco merito negligimus, quum ex ea, ad finem propoſitum aſſequendum, nulla omnino redundet utilitas. Subſiſtamus igitur in enucleandis iis ſignificatibus, qui principatum inter ceteros tenent; e quibus dein ſine negotio reliquorum affectiones poſſunt derivari.

Quamvis de iuris naturae principio, ſummisque eius fundamentis ad hanc usque diem parum inter eruditos convenerit, diſſenſionesque eorum nulla prorſus ratione ſopiri, ſupprimique poſſe videantur: tamen omnes in eo conveniuüt, ius, ſenſu ſubiectivo, eam ſubiecti eſſe qualitatem, qua illi ſecundum legem aliquid poſſibile ſit; quo ſenſu obligationem, ſ. neceſſitatem, ſubiecto proxime lege impoſitam, illi contradiſtinguunt. Ius igitur poſſibilitatis quaſi inſigni internoſcitur, obligatio autem neceſſitatis affectione ab illo diſcernenda eſt.

Omnis poſſibilitas ſubiectum requirit, et obiectum, nec ſine illis mente poteſt comprehendi.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0046
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Utrumque, et obiectum, et ſubiectum, immediate poſſibilitati cohaerent, et in hoc attributo ambo inter ſe conveniunt.

Obiectum poſſibilitatis eſt omne id, quod proxime illa poſſibile; *ſubiectum* contra, omne id, cui immediate illa aliquid poſſibile eſt.

Cauſſa exiſtentiae obiecti, et ipſum obiectum, non in lege fita ſunt, illaque una cum poſſibilitate tribuuntur; ſed a ſubiecto demum pendent. Namque poſſibilitas duntaxat lege exiſtit. Obiectum autem poſſibilitate non niſi poſſibile redditur, et exiſtentia eius a ſubiecto, cui licet, unice proficiſcitur. Obiectum iuris igitur in facto ſubiecti, qua illud obiectum poſſibile ad exiſtentiam perducit, conſiſtat neceſſe eſt: et ideo, quod proxime iuri obiicitur, nec perſonae, nec res conſtituunt, ſed *actio* unicum eſt cuiuscunque iuris obiectum. Quod non tam ex iuris notione, et ipſa poſſibilitatis natura ſponte ſua eluceſcit, ſed ſingula adeo quacunque iuris forma facillime demonſtrari

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0047
© Universitätsbibliothek Heidelberg

poteſt. Sic v. g. dominium plenum, (ſenſu iuris Romani proprio) cuius obiectum rem corporalem eſſe a iureconſultis noſtris affirmatur, quae ſequntur ſub ſe comprehendit iura: 1) ius utendi fruendi; 2) ius poſſidendi; 3) ius, arcendi quemcunque alium ab uſu rei; 4) ius deſtruendi, alienandi, onera imponendi, vindicandi, et quae ſunt reliqua. Quaque igitur patet dominium, nihil, niſi facultas agendi, faciendique domino tribuitur, nec res corporalis, ſed actio unicum eſt, quod iuri eius immediate cohaerens, et proxime iili dici queat annexum.

Quam male igitur obiecti iuris notio a iureconſultis hodiernis condatur, vix dici poteſt. Res et perſonas ad iuris obiecta referunt. Intermedium inter obiectum, ſubiectum, iusque, utrumque coniungens, mente nequit comprehendi. Verum igitur iuris obiectum, quam actionem eſſe evicimus, ſi ipſi ſibi repugnare nolunt, ex principiis eorum nullo modo elici poteſt, et poſſibilitatem adeo absque poſſibili ſecundum eorum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0048
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſententiam animo complecti licet, quod, qua ratione perfici poſſit, equidem plane non video. At facile intelligitur, confundi ab iis *actionis obiectum* cum eo, quod *iuri* proximе cohaeret; quae notionum perturbatio, ut infra videbimus, fertiliſſima errorum ſegete veritatem oppreſſit, et detegendae illi, perſpiciendaeque, maxime fuit perniciosa.

Conſtat inter omnes, ſubiectas eſſe iuri formas multiplices, magnumque partium numerum ſub illo comprehendi. Sic dominium ab uſufructu, hic a iure pignoris, iusque pignoris a iuribus in perſonam multum diſtat, longeque recedit. Quod diſcrimen, quum per ſe pateat, nec ulla probatione indigere videatur: de eo iam quaeſtio exſurgit, quale ſit dividendi eas principium, quibusque quaſi ſignis ſingulas iuris formas diſcernere, et internoſcere liceat? Si ius, eaque, quae illi cohaerent, cogitatione ſecernimus, tres partes principales evadunt, puta: obiectum, ſubiectum, ipſumque ius, cui in iis iuribus, quae in certum obiectum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0049
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſeſe exſerunt, actionis obiectum accedit, quod, ne quid nobis ipſi concedere videamur, quartam partem principalem facere volumus.

Iura ſunt diverſa. Cuius diverſitatis ratio vel in ipſo iure primario ſita eſſe, vel ex eius cauſſa, iisque, quae neceſſario illi cohaerent, oriri, et evolvi debet. Videamus primo de ſubiectis. Ex quornm diverſitate iurium a ſe differentia nulla ratione perſpici, et derivari poteſt. Diverſis enim ſubiectis aequalia iura competere poſſunt, et, licet propter varium eorum ſtatum legislator haud raro ſingulorum iurium fines aliqua, aut dilatione proferat, aut reſtrictione coerceat: tamen de ipſa diverſitate quid inde profluat omnino nullum eſt, ſed nihil, habita hac ratione, perſpicitur, quam, quales ſint diverſitatis *origines*, non vero, quo ipſa diverſitas *conſiſtat*, et unde dividendae eius principium ſit arceſſendum. — Neque diverſitatis cauſſa in obiectis iuris, vulgo ſic dictis, quibus obiectorum actionum locum adſignavimus, inveniri, exque iis erui poteſt. Non

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0050
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſolum enim magna actionum pars in nullum prorſus, vel certe infinitum, ſeſe exſerit obiectum; ſed multarum adeo obiectum absque repugnantia animo concipi nequit, nimirum ſi lege quid omittere, aut non facere licet, ubi actioni, quam vocant, negativae nihil exiſtens cohaerere, cumque ea iure coniunctum eſſe poteſt. Nec in ipſis iuribus diverſitatis eorum ratio quaerenda eſt. Iura enim, praeter poſſibilitatis attributum, nihil, quod iis commune ſit, habent, et unica hac affectione inter ſe conveniunt. Si vero poſſibilitatum alia ab alia, quoad eſſentiam discrepat, ex ſingulari indole eius, *quod* poſſibile eſt, i. e. ex obiecti natura, differentiae ſunt hauriendae, qua demum ſingularis poſſibilitatis indoles conſtituitur. Iurium igitur diverſitas ex eo duntaxat, quod immediate iis fieri licet, diiudicanda eſt; et ideo nullibi, niſi in ipſis actionibus, varia iurium genera inveſtigari poſſunt, a quarum differentiis omnis ſupremo loco iuris dividendi diſtribuendique ratio pendet.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0051
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Iam autem vel prima facie apparet, omnes actiones, cuiuscunque eae ſint generis, vel in faciendo, vel in non faciendo conſiſtere, nullamque earum ſpeciem ad ſumma haec genera non poſſe revocari. Ex quo *actiones poſitivae*, et *negativae* originem trahunt, quarum illae, ut dictum, in faciendo, hae vero in omiſſione facti, lege permiſſa conſiſtunt. Quae diviſio omnium ſuprema eſt. Non enim ea deſumta eſt ex modis, eventisque, ſed ex ipſa actionum eſſentia, earumque proprietatibus. Omnia alia attributa poſtremo loco illis innituntur, et nulla actio ne animo quidem comprehendi poteſt, niſi ſimul generum iſtorum uno, alterove ea ſubmittatur. Prono alveo ſumma inde iurium, in iura poſitiva, et negativa, emanat diviſio, quorum illa poſſibilitatem faciendi, haec vero poſſibilitatem non faciendi involvunt, et quibus omnes aliae iuris partes ſic continentur, ut quaevis earum vel huic, vel illi generi ſit accenſenda.

Quae quum adeo expedita, et dilucida ſint, ut uberiore, aut probatione, aut illu-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0052
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſtratione neutiquam indigeant: ſtatim iudicare poſſumus, quantum eorum, qui ab *obiecto*, ſenſu, iureconſultis conſueto, fundamentum dividendi repetunt, diſtributio vitii contrahat. Quid? quod ea, quacunque ſui parte manca, et imperfecta, ne formam quidem plene exhaurit. Reiicienda autem eſt haec dividendi ratio 1) quoniam ea in actiones tantummodo poſitivas quadrat, et integra actionum pars, negativae nimirum, intacta ea relinquitur; 2) quod actiones poſitivae non ſemper in perſonas, et res exſeruntur, ſed intermedium pati poſſunt, v. g. ſi iure cogitandi, quae velis, gaudeas; 3) quoniam eorum iurium, quae in perſonas, et res exercentur, complura in utrumque ſimul exerceri poſſunt v. c. ius pignoris, retentionisve (10),

(10) L. 5 et 6. C. quae res pign. obl. poſſ. (VIII. 17.) L. 2. C. de poſtlimin. reverſis (VIII. 51.) Nov. 34. C. 7. Prohibetur ibi quidem in genere perſonarum oppignoratio; at eo ipſo probatum opinor, ius pignoris etiam in perſonas cadere poſſe, niſi lege illud ſubvertatur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0053
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dominium in propriam perſonam (11), et quae ſunt ſimilia. Sed in medio haec relinquamus. Nam fini, nobis obverſanti, ſatisfactum eſt, ſi, quae ſint ſupremae iuris formae, ſatis appareat. Cetera inſtituti rationem nec intrant, nec qaeſtioni propoſitae reſolvendae ulla ex parte inſerviunt.

Ad obligationes, quarum arctiſſimum cum iuribus nexum nemo non agnoſcit, quae de his dicta, evictaque ſunt, facile poſſunt referri.

(11) Dominium in propriam perſonam multis displicere, non ego quidem ignoro. Sed haec verbi eſt controverſia. Dominium dicunt ius, excluſis omnibus aliis de *re corporali* pro arbitrio diſponendi. Si omnia haec attributa neceſſario requiruntur, ut dominii *vocem* iuri tribuere poſſis, de uſu quidem loquendi, arbitriove tuo, ulterius diſputari nequit. Sed illud quaeritur, utrum ius, pro arbitrio de *obiecto actionis* diſponendi, vel alios ab eius uſu excludendi, etiam ad perſonas queat applicari? Quo dato, de verbis minima reſtat difficultas.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0054
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Reſtat, ut de altera iuris ſignificatione, cui eadem, quae legis verbo, poteſtas iuncta, deſpiciamus.

Lex, ſenſu proprio, omnem ſignificat normam, qua iura et obligationes ſubiecto tribuuntur, et imponuntur; unde ſumma illa iuris, in ius permiſſivum, et cogens, enata eſt diſtributio. Obiectum legis omne id eſt, quod proxime ex illa proficiſcitur, eaque immediate exiſtit i. e. iura, et obligationes. Subiecto contra eam carere per ſe patet. Non enim ea in ulla ne verſatur, ſed per ſe ſubſiſtens animo eſt concipienda.

Propria haec, et praecipue a philoſophis uſurpata, legis, iurisve eſt ſignificatio, ultra quam, qui prima iuris naturae moliuntur fundamenta, nunquam progredi ſolent. Sed in iure, quod poſitivum, vel civile, vocamus, ubi quodcunque, quod a legislatore, qua tali, proficiſcitur, iuris voce inſignitur, verbi ſignificatus oppido relaxandus eſt, maiorque illi poteſtas ſubiicienda. Ante-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0055
© Universitätsbibliothek Heidelberg

quam enim legislator ad iura, et obligationes conſtituenda accedat, multa praelibare, et finiendo circumſcribere debet, quibus, quae iubenda, aut permittenda ſunt, ſuperſtruere poſſit. Sic de obligationibus liberorum, coniugum, atque parentum, de iuribus minorum, infantium, atque dementium edicturus, ante omnia definitione ſtabiliendum, declarandumque, qui ſint liberi, coniuges, atque parentes, quinam minores, et infantes habendi, qui dementes iudicandi, quaeque exigantur, ut iurium, eorum ergo conſtitutorum, participem te reddere, vel obligationibus eorum te ſubtrahere poſſis. Quae, ſi ab ipſo legislatore exponuntur, quod officium eius omnimodo intrat; non ille quidem legem, ſenſu ſtricto, condit, aut in iubendo, permittendoque verſatur; ſed docendo duntaxat, finiendoque ad ipſa iura, obligationesque ſtabiliendа, viam ſibi munire elaborat. Cuius, praeter haec, multa alia in iure occurrunt exempla, veluti rerum diviſiones in corpo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0056
© Universitätsbibliothek Heidelberg

rales, mobiles, et immobiles, fingulares, et univerfales, et quae funt huius generis fimilia. Non legislator hic rem corporalem iubendo, aut incorporalem praecipiendo creat; fed definiendo conftituit, rerum has corporalium, illas vero iucorporalium nomine ab ipfo infigniri, quo facto ad iura demum, et obligationes illi defcendere licet. Leges igitur, fi, quod in iure civili ubique locum habet, omnia legislatoris edicta fub illis comprehenduntur, ad certa quaedam obiecta haud funt adftrictae; fed tot, et tam varia eorum funt genera, quot, et quam varia argumenta, in quibus explicandis, finiendisque legislator poteft verfari. Utrum ea ad fummas quasdam, vel principales formas redigi poffint, nec ne, ex infra dicendis uberius forfan apparebit.

Iurisprudentia, quae in iure civili faepiffime iuris vocabulo infignita occurrit, complexus eft legum (fenfu latiori), in fcientiae formam redactarum. Quo fenfu ea ab ipfis legibus re ipfa vel omnino ni-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0057
© Universitätsbibliothek Heidelberg

hil differt, vel forma duntaxat, partiumque diſpoſitione, ita, ut, quae in legibus perturbata, et commixta, in ordinem illa redigantur, ſyſtematis naturae conſentaneum, vel, ſi leges perfectae, quod in his directe iubetur, aut permittitur, in hac quaſi iuſſum, et permiſſum adumbretur. Quodſi legislator omnibus partibus muneri, ſibi commiſſo, ſatisfecit, legesque eo, quo decet, ordine propoſuit: iureconſulto parum laboris reſtat, et integrum eius officium interpretando, illuſtrandoque abſolvitur. Nam forma illa hiſtorica ad eſſentiam iurisprudentiae parum confert, et quidquid in hac exponitur quoad materiam ex ipſis legibus poſtremo loco hauſtum eſſe debet. Quae igitur de legibus, earumque obiectis dicta ſunt, eodem iure de iurisprudentia praedicare licet, cuius non unum neceſſario animo concipiendum eſt obiectum, ſed tot eorum, quot ſunt argumenta, de quibus in ea agitur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0058
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Iurisprudentia civilis tunc demum perfecta, omnibusque numeris abſoluta eſt, ſi, quae ſint ſinguli cuiuscunque civis iura, et obligationes, ex illa edifci, colligique poteſt. In republica enim iura aequalia ſervari nequeunt, ſed legisiator, pro varia hominum, temporum, atque locorum conditione, modo iis addere, modo detrahere, iuriumque, obligationumque inaequalitate eam, quae a natura proficiſcitur, emendare et reprimere debet. Iurisprudentia igitur non unice in eo verſatur, ut diverſas iurium diverſorum, variasque obligationum variarum notiones explicet, et in ſingulas formas reſolvat; ſed inſuper docere debet, cuinam iſta iura, et quare, poſſint competere, quamdiu illis gaudeat, quonam modo ea acquirantur, quaque ratione in perſona exiſtere deſinant. In quibus explicandis, quum omnis iurisprudentiae civilis cardo vertatur, maximumque eius momentum poſitum ſit: iam vel primo aſpectu ſub oculos cadit, in tres partes principales eam eſſe

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0059
© Universitätsbibliothek Heidelberg

fecernendam, quarum prior ipfas iurium diverforum, variarumque obligationum exhibet notiones, diftribuit, atque illuftrat; alter vero de cauffis, ex quibus in fubiectis ea exiftunt, vel exiftere poffunt, i. e. de modis acquirendi, agit, et tertius denique modos amittendi utrumque, et ius, et obligationem, explicat, eorumque indolem, legesque evolvit.

In iure quidem Romano, commentariisque, compendiisque noftris has iuris partes confufas inter fe atque commixtas reperimus, nec ambigi poteft, propter haec ipfa dividendi iftam rationem multis fupervacuam, inutilemque videri. Sed argumentum hoc non usque adeo valet, ut a rei natura eo depelli poffimus. Negari nequit, in iurisprudentia ante omnia notiones iurium diverforum effe conftituendas, ambitumque fingulae cuiuscumque formae finiendum. Sic definitiones dominii, ufusfructus et fervitutum ponendae, quaeque domino, ufufructuario, praediique poffeffori competant iura explicandum, ante-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0060
© Universitätsbibliothek Heidelberg

quam, quomodo diverſa haec iura acquiran_ tur, ediſſerere poſſis. In notione autem iuris, ipſoque iure, nihil aliud continetur, quam, quid illo facere liceat, quaeque illo tribuantur facultates, minime vero, qua ratione illud acquiratur, aut eſſe deſinat. Iuris eſſentia haec non continentur, ſed extra illam ſita ſunt; quique ad ea explicanda deſcendit, novum aggreditur argumentum, iunctum quidem cum illa iurium explicatione, et, pro iurisprudentiae civilis ſcopo, arctiſſime cum illa cohaerens; non tamen illi ſubiectum, partemve eius conſtituens.

Summis his tribus iuris capitibus quartum, de modo, iura tuendi, et a laeſionibus vindicandi accedat oportet, non quidem, quaſi ius, ratioque perſequendi in iudicio, quod debetur, ſeiunctam ab ipſo iure partem conſtituant; ſed propter ſcientiae formam, qua repetita argumenti explicatio prohibetur, atque excluditur. Ex ipſo iure remedia quidem contra laeſiones eius profluunt, et facultas, modusque, illud in iudicio perſequendi,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0061
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſic in eo continentur, eiusque partes conſtituunt, ut ius ſine illis animo fere concipi nequeat. Sed a iurium pertractatione ſegregandum eſt hoc argumentum, quia diverſa iura eodem modo vindicantur, et diverſa remedia ſub iisdem principiis continentur, quae, ſi quaevis actio ſtatim iuri ſuo adiungeretur, ſexcenties reiteranda eſſent, et iurisprudentiam inutili verborum pondere onerarent.

Maxime igitur Gaius, eumque imitans Tribonianus laudandi mihi videntur, quod hanc de actionibus, iurisque remediis tractationem ad finem Inſtitutionum reiecerint, vel ſaltem, quod huic argumento ſeiunctum a ceteris, ad principia eius agenda, caput dicarint. Noſtrates contra ea, ne argumenta ab ipſis dilacerata, atque diſperſa viderentur, emendatrices Inſtitutionibus manus adhibendas putarunt. Agunt in libro primo de ſingulis actionibus praeiudicialibus, quarum quamcunque iuri ſuo ſtatim ſubiiciunt; in libro ſecundo actiones in rem enumerant; in tertio, quae in perſonas dantur; in quarto

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0062
© Universitätsbibliothek Heidelberg

denique, quid ſit remedium iuris; quid actio praeiudicialis, in rem, et in perſonam; quae generalis earum indoles, et ſic porro, enarrant; quaſi cerebrinus quidam ordo, et titulorum harmonia, adeo ſint ſuſpicienda, tamque tenaciter ſervanda, ut vel in primas ſyſtematis leges, illis ſalvis, committere liceat.

Sed iam de ſingulis iurisprudentiae capitibus ſigillatim quaedam adſpergenda.

Primum locum ea iurisprudentiae pars ſibi vindicat, quae diverſarum iuris ſpecierum notiones exhibet, ſingulasque iuris formas evolvit. Qua in re, quum ſcientiae leges ſedulo ſervandae ſint, conſentaneum eſt, genera et ſpecies ut quaevis ſuo loco collocentur, et a notionibus generalibus differendi exordium ſiat. Praemittenda igitur principia, quae ius in genere ſpectant, de ipſa iuris indole, de obiecto, et ſubiecto eius, quaeque praeterea ſummis iuris notionibus cohaerent, et ad illuſtrandas eas conferunt. Quo facto ad ſpecies eius proximas, et ſupremas, iura poſitiva

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0063
© Universitätsbibliothek Heidelberg

et nəgativa, progredi decet, ita quidem, ut, quae cuique earum propria ſint, rite perpendantur, genusque partium ſubiunctarum eliciatur, et conſtituatur. Eodem modo ſpecies remotiones principiis praeſtructis ſubiiciendae, et ad generalia revocandae ſunt, donec ad ultimas demum partes perventum, et ſyſtematis ratio porro haberi nequit.

Secundum caput, quod in explanandis cauſſis, quibus diverſa iura in diverſis ſubiectis ad exiſtentiam perducuntur, verſatur, eadem ratione abſolvendum, iisdem legibus paret. Ponenda igitur in fronte eius principia de modis acquirendi in genere, et attributa, omnibus communia, ſingulas partes antecedant. Quibus abſolutis in diverſam formarum ſingularum indolem inquirendum, earumque diſtributio ſic abſolvenda, ut ex ea ſtatim pleneque appareat, quinam modi acquirendi omnibus iuris ſpeciebus ſint communes, quibus diverſas, ſed non omnes, quibusque ſingulas demum ac-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0064
© Universitätsbibliothek Heidelberg

quirere liceat. Quae iuris adornandi ratio unica eſt, qua ſempiternae illae eiusdem argumenti reiterationes ex iure profligari, et iurisprudentiae partes ſic ſibi iungi et ſubiici poſſunt, ut tandem ea ſcientiae, aut ſyſtematis nomine digna ſit iudicanda.

Reiicitur quidem a multis ſyſtematica haec partium adornatio, quaſi impoſſibilis, et a iuris natura abhorrens. Ordinem, omnibus notum, (ſic loquuntur) adeo eſſe dilucidum, ſimplicem, uſuque probatum, ut non ſine temeritate eum relinquere poſſis, novaque ſectando negotium impeditum, plenumque aleae in te ſuſcipias. Iurisprudentiae partes non ſic ſibi cohaerere, ut ubique eas ad generalia revocare liceat. Iureconſultum naturali quadam partium compage ſatis ſuperque officio ſuo ſatisfeciſſe; ex notionibus generalibus parum commodi ſperandum, et ſic porro. Haec vox praecipue eorum eſſe ſolet, qui compendia, elementa, iurisque inſtitutiones, quas vocant, in lucem emittunt, iisque

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0065
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ipſis, et labore, fruſtra conſumto, ſatis abunde evictum exiſtimant, ius civile omnibus ſyſtematis legibus repugnare, et propriam quodammodo formam agnoſcere. Sed haec, quam prae ſe ferunt experientia, admodum fallax, ſuſpectaque nobis videtur. Quantum enim otii, quantum laboris, diligentiaeque, quantum ingenii iuris ſyſtemati conſcribendo impendere ſolent? — Inter fori ſtrepitum, legendo, docendoque victum ſibi quaerentes, laboribus quotidianis, ad vitam ſuſtentandam exhauriendis, ſubacti, nec raro invita Minerva, horis demum ſubſecivis huic negotio ſe tradunt, tanta illud abſolventes celeritate, ut digitorum, qui tempore tam anguſto tot plagulas implere valuerint, vix raram ſatis pernicitatem mirari, laudibusque dignis efferre poſſis. Non quidem ſcientia properando iuvatur; ſed gloriae urit cupido, novandique pruritum iniicit; munus ambitur publicum; res domi anguſta eſt; deſiderio bibliopolae, viri optimi, de artium cultura per-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0066
© Universitätsbibliothek Heidelberg

quam ſolliciti, diutius refragari fatis durum, et inhumanum videtur: ſic ſpem inter atque timorem partus eiicitur immaturus, vitam amittens ut primum lucem aſpexerit. Hinc illae lacrimae, hinc ſempiternae iſtae de ſpinoſa, et perturbata iuris indole conqueſtiones. Equidem profecto hominis ſuſpiciam ingenium, qui, dimidiam integrae vitae partem huic labori impendens, rudem illam, indigeſtamque molem ſic ſecat, et ſegregatam iungit, ut ſyſtematis legibus aliqua ex parte aptatam eam proponere poſſit, nec fidem incuſationibus aliorum tribuendam puto, niſi alia ratione, quam farragine, lectori oblata, argumentis ſolidioribus probarint, ſyſtematis regulas ad iurisprudentiam applicari non poſſe. Nihil ſane minus Doctores decet, quam levis illa iurisprudentiae diffamatio. Unicum oſtendant nobis libellum (exceptis obſoletis illis veterum de inrisprudentia, in artem redigenda, diſputationibus), in quo, quid ſit iuris ſyſtema, quaenam partium adornatio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0067
© Universitätsbibliothek Heidelberg

iuri civili conveniat, quatenus ius Romanum illi aptari poſſit, nec ne, in quo, inquam, haec omnia ſic argumentis corroborata, et explanata contineantur, ut in ſyſtemate exſtruendo illis inniti poſſis. Quisque titulis compendii ſui novum ordinem proponit, probat, ceterosque confutat; quumque in eruditorum republica nemo non aequalibus gaudeat iuribus, probandi haec, et refellendi ratio tot ſibi conciliat amicos, quot fere ſunt, qui de iure civili ſcribere ſuſtinent. Scientia interim, vel hoſti miſeranda, incaſſum amicorum opem exſpectat, et in dies ineptiis magis magisque, erroribusque impletur.

Quod attinet ad ſingulos acquirendi modos, eorumque diſtributionem in ſpecie, non quidem hoc loco copioſe de ea differere licet; addenda tamen, pro coepti ratione, quaedam, quibus ad concluſiones, ſubinde eliciendas, viam nobis muniamus.

Quodcunque ius, in ſubiecto exiſtens, cauſſae requirit proximae exiſtentiam, qua

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0068
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ipſum exiſtere poſſit, vel aliis verbis: exiſtat aut fiat quid neceſſe eſt, unde iuris exiſtentia initium capiat.

Nullum ius exiſtere poteſt, niſi lex exiſtentiam eius admittit, cauſſamque exiſtentiae, qua, talem, probat, et ei effectum tribuit.

Cauſſa igitur, qua iurium exiſtentia poſſibilis redditur (die Urſach der Möglichkeit des Rechts), in lege ſita eſt; cauſſa vero exiſtentiae eorum (die Urſach der Wirklichkeit des Rechts) non ex ea proficiſcitur, nec ea exiſtit, ſed ab ea tantum approbatur, et aliunde originem trahere debet. — Ius lege *poſſibile*, cauſſa vero, extra legem ſita, *exiſtens* redditur. (12)

(12) Diviſio vulgaris, in modos acquirendi *media*-*tos* et *immediatos*, habita diſtinctionum illarum ratione, per ſe corruit, et in nihilum evaneſcit. Maxima quidem iureconſultorum pars illi ſe addixit, et noviſſime tutela eius ab auctore ſuſcepta eſt, (*Weber* ſyſtematiſche Entwickl. der Lehre von der natürl. Verbindlichkeit §. 32-38.) cuius auctoritatem omnes venerantur, quique eo maiorem fidem mereri videatur, quo magis no-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0069
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Cauſſa exiſtentiae iuris poſita eſt, vel

A) In facto ſubiecti, cui ius tribuitur, et quidem vel in facto licito, aut illicito; cui

tiones vulgares, huc ſpectantes, emendatae ab eo, limatae, et pro parte reiectae inveniuntur. Sed ingenue fateor, me caſtra eius, in hoc argumento, ſequi non poſſe. Obligatio illi *immediate* ex lege enata dicitur, ſi cauſſa proxima exiſtentiae eius *in praecepto legis* continetur; *mediate* contra ex lege obligationem oriri dicit, ſi cauſſa proxima exiſtentiae eius in *actione morali* ſubiecti, obligationis vinculo adſtringendi, ſita eſt. Sic obligationem ad reſtituendum indebitum, bona fide acceptum, et errore ſolutum, obligationibus, immediate ex lege oriundis, ſubmittit, *quia ſola indebite ſoluti acceptio neutiquam cauſſam proximam obligationis ad reſtituendum contineat, ſed ea ſolummodo in legis praeſcripto, quo prohibitum, ne damno alterius quis locupletior fiat, ponenda ſit.* Sed, ſi quid video, ratio decidendi ſanciendique legislatoris, cum cauſſa exiſtentiae iuris proxima ab auctore omnino permutatur. Nemo damno alterius locupletior fiat. Hoc iuris praeceptum eſt, quo nemo obligatur, niſi ille, qui *in ea conditione* eſt, ut, lucrum faciendo, alterum ſine iure damno afficiat. Exiſtentia igitur cauſſae, extra legem poſitae, requiritur, ut praeceptum legis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0070
© Universitätsbibliothek Heidelberg

animus acquirendi coniunctus, vel non coniunctus eſt; quod ultro a ſubiecto exercetur,

effectu gaudeat, et obligatio ſpecialis in ſubiecto exiſtere incipiat. Ex quo efficitur, ut in exemplo propoſito non praeceptum legis, ſed *poſſeſſio eius, quod indebite ſolutum*, cauſſam proximam exiſtentiae obligationis ad reddendum conſtituat. Eadem locum habent in obligationibus, ex ſtatu oriundis, quas auctor nec minus pro ſe militare credit. Nam exiſtentia obligationum huius generis non immediate ex lege proficiſcitur, ſed ab hac *exiſtentiae ſtatus iuncta eſt*, et ideo proxime ab hac pendet. Sed mittamus exempla. Nam argumenta noſtra facile in univerſum contra ipſum dividendi fundamentum dirigi, eoque exemplorum quaſi radices penitus praecidi poſſunt. Omnis lex, iura et obligationes tribuens diverſa, atque conſtituens, cauſſas enumerare debet, a quarum exiſtentia iurium et obligationum exiſtentia, initium capiat. Lex cauſſas enunciat, illisque hanc illamve ſubiicit poteſtatem; cauſſae vero per ſe poſſibiles et exiſtentes redduntur, et *effectus* duntaxat eorum lege *poſſibilis* fit, *exiſtens* vero ipſius cauſſae exiſtentia. Nam iura tribuuntur a lege vel omnibus perſonis, vel nonnullis. Si illud, *perſonalitas*, ſi hoc, *ſingularis perſonae conditio*, vel, ut ita dicam, ea qualitas, qua a

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0071
© Universitätsbibliothek Heidelberg

aut concurrente alia perſona, et ſic porro; vel

ceteris differt, cauſſam exiſtentiae iuris ſuppeditant. Ius eſt effectus, ex cauſſa exiſtente, cui iura tribuendi vis annexa, proveniens. — Nemo legislator, ne ille quidem, qui pro lubitu arbitrioque diſponit, cauſſae, absque omni ratione, vim iſtam addere poteſt. Lex inde *rationi* innititur, eique originem debet; *effectus vero legis* eſt poſſibilitas iura procreandi, cauſſae, extra legem ſitae, annexa; *effectus denique cauſſae exiſtentis*, hac poſſibilitate praeditae, ipſum ius. Sic probe disiunctis ratione legis, a ratione poſſibilitatis effectus, et cauſſa proxima exiſtentiae effectus, i. e. iuris, (der Grund des Geſetzes, die Urſach der Möglichkeit und Wirklichkeit der Wirkung eines Umſtandes, oder, die Urſach der Möglichkeit und Wirklichkeit des Rechts, quod idem eſt) de pretio diviſionis illius iudicaturo nihil dubii obſtare poteſt. Ius exiſtere nequit, niſi cauſſae cuidum ea vis, quae iura procreat, a legibus tribuatur. Cauſſa per ſe non hac vi praedita eſt, ſed eatenus, quatenus lex eam admittit. Actio moralis iura et obligationes in ſubiecto agente tunc demum ad exiſtentiam vocat, ſi lex hunc effectum, quoad poſſibilitatem, actioni connectit. Poſſibilitas ideo iuris a lege, exiſtentia eius ab actione exiſtente

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0072
© Universitätsbibliothek Heidelberg

B) Non in facto ſubiecti. Tunc vero ius exiſtit, vel

I. propter factum tertii v. g. ius ex facto illicito; omnia iura, quae obligationibus ex delictis, iisque, quae quaſi ex contractu, et quaſi ex delictis oriuntur, reſpondent etc. Vel exiſtentia iuris ſita eſt

egreditur. Iam vero ſcire pervelim, in quo actio moralis, ut cum noſtris loquar, a quacunque alia cauſſa differat. Omni effectu ea caret, niſi a lege, vel naturali, vel civili, poſſibilis ille redditur. In quo ea cum omnibus aliis cauſſis plene convenit. Omnis cauſſa extra legem exiſtit, et illa tantummodo qua talis exponitur. Si lex effectum iſtum illi tribuit, iuris exiſtentia proxime non a lege, ſed ab exiſtentia cauſſae pendet. Nam hac ceſſante lex omni effectu deſtituitur. Cauſſa poſſibilitatis *tempore* quidem prior eſt, quam cauſſa exiſtentiae, *qua talis*; ambae tamen ſimul concurrere debent, ut effectu gaudeant. Obligatio igitur, aut ius, nunquam *immediate* ex facto, et *mediate* ex lege oboriuntur; ſed et facti exiſtentia, et iuris ſanctio una concurrunt, ex quarum demum coniunctione, haud diſſolvenda, immediate iura et obligationes in ſubiecto exiſtentiae initium capiunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0073
© Universitätsbibliothek Heidelberg

II. in alia cauſſa. Et quidem vel

1) In cauſſa, quae in ipſo ſubiecto exiſtit. Hoc caſu qualitas et affectio ſubiecti, qua ius exiſtit, vel

a) Omnibus ſubiectis communis eſt. Pertinent huc omnia iura, quae ex mera ſubiecti perſonalitate, (aus der Rechtsfähigkeit des Subiects) originem trahunt, et nulla habita, aut aetatis, aut ſexus, aut temporum, locorumve ratione, omnibus, quorum perſonalitas a legislatore agnoſcitur, aeque communia ſunt, et cum ipſa perſonalitatis notione neceſſario cohaerent, atque ex ea conſequuntur. Vel

b) Affectio, qua ius ad exiſtentiam perducitur, omnibus ſubiectis haud communis eſt. Surgunt inde ea iura, quae vulgo *iura ex ſtatu*, ſenſu latiſſimo, vocantur, quorum tot fere ſunt genera, quot cauſſae in perſona poſitae, cum quibus legislator iuriuin exiſtentiam coniungere poteſt. Si neutrum horum ad eſt, tunc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0074
© Universitätsbibliothek Heidelberg

2) Cauſſa exiſtentiae iuris alibi, quam in ſubiecto quaerenda, v. g. ſi propter fructuum calamitatem, aliave, quae vi naturae eveniunt, ex aequitate, aut ſalutis publicae ergo, iura a legislatore conceduntur et immutantur.

In propatulo eſt, iurisprudentiae illam partem, quae de modis acquirendi, iuribusque, ex variis cauſſis oriundis, agit, in duas partes principales eſſe deducendam, 1) in doctrinam de diverſa cauſſarum natura, 2) in expoſitionem iurium, quae ex diverſis cauſſis oriuntur. Legislator enim effectum cauſſae prius definire nequit, niſi explanatis iis, quae ad ipſam cauſſam conſtituendam pertinent, eique ex lege ineſſe debent, ut ius ex illa oriri queat. Duplex igitur obiectum huius capitis eſt, prout legislator vel iura tribuit, et conſtituit, vel iurium cauſſas evolvit, et definiendo eas a ceteris ſeparat. Sic ea huius capitis pars, in qua iura, ex ſtatu oriunda, exponuntur, in duo diſpeſcenda eſt argumenta principalia, quorum primum do-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0075
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ctrinam de diverſis ſtatibus continet, alterum vero, quae inde profluant iura, edocet. Ex qua diſtinctione auctor, cuius ſupra mentionem inieci, novam iuris perſonarum diviſionem in purum, et applicatum ſibi finxit, quam et alii iureconſulto probatam inveni (13). Nec immerito. Nam diſcrimen inter ipſum ſtatum, iuraque, a legislatore illi iuncta, a quo auctor diviſionis fundamentum repetiiſſe videtur, in rei natura ſitum, nulla ratione in dubium vocari poteſt. Extendenda tamen haec diſtinctio etiam ad ceteros acquirendi modos, v. g. ad eos, qui facto procedunt ſubiecti, cui ius eo acquiritur. Actionum humanarum natura hic prae ceteris excutienda, earumque notiones condendae, et finiendae, priusque iurium, inde naſcentium, explanationum aggredi liceat. Idem in omnibus aliis, quae huc collineant, argumentis obſervetur neceſſe eſt.

(13) *C. C. Dabelow* Syſtem der heutigen Civilrechtsgelahrtheit, T. I, Vorrede.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0076
© Universitätsbibliothek Heidelberg

De capitis tertii et quarti partibus, quorum illud in explanandis cauſſis, quibus iura eſſe definunt, verſatur, hoc vero modos tuendi iura, et perſequendi conſtituit, hoc loco tacemus, quoniam ea in hanc, cui reſolvendae operam damus, quaeſtionem, nihil lucis effundunt. Sed iam, praelibatis his, et ſuccincte expoſitis, quas inde eruere liceat concluſiones, deſpiciamus.

I. Vario quidem modo iuris perſonarum, iurisque rerum indoles a iureconſultis definitur, omnes tamen fere, quod ſciam in eo conſentiunt, iurisprudentiam civilem ex his partibus, non ſubiunctis, ſed coordinatis ſibi, conſtare, totumque eius orbem illis expleri. Si iurisprudentia, artibus annumeranda, ſyſtematis legibus paret, ſtatim eluceſcit, univerſum eius ambitum partibus iſtis non contineri. Perſonarum, rerumque ius formae ſunt coordinatae, non ſibi invicem, ſed iurisprudentiae in genere ſubiectae. Quod igitur de omnibus ſpeciebus hoc eadem ratione de his iurisprudentiae partibus valet: ſummis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0077
© Universitätsbibliothek Heidelberg

eae iuris notionibus innituntur, multaque inter eas communia ſunt, quae, quia nec huic, nec illi excluſive ea vindicari licet, ſeiunctam ab utraque generalem, vel fundamentalem, iuris Scientiam conſtituunt. Quibus conceſſis — concedenda autem ſunt, niſi in certiſſima logices praecepta committere velis — tres iurisprudentiae partes evadunt: 1) pars generalis; 2) ius perſonarum; 3) ius rerum; unde rurſus optimo iure concludo, diviſionem illam imperfectam, formam duntaxat iurisprudentiae afficere. Si regerunt iureconſulti, partem iſtam iam diu cognitam fuiſſe, et ubique ſub *prooemii* titulo expoſitam inveniri, omnino nobiscum ſentiunt. Conſtat igitur iurisprudentia prooemio, iure perſonarum, et iure rerum, quemadmodum philoſophia practica prooemio, ſ. philoſophia practica univerſali, iure naturae, et ethica. Utroque caſu tres partes ſub illa comprehenduntur, vel potius tria capita ſegregata, quae ſunt, fuere, et manebunt, licet nomen quotidie cum alio permutes.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0078
© Universitätsbibliothek Heidelberg

II. Ius perſonarum et rerum *duae* formae ſunt, parti generali ſubiungendae. Quod rurſus iuris civilis indoli repugnat. Conſtat enim iurisprudentia, praeter partem fundamentalem, ex quatuor partibus principalibus: 1) ex doctrina de ipſa iurium obligationumque natura, eorum diviſione, definitione iurium ſingulorum, et ſic porro; 2) ex doctrina de cauſſis, quibus iura, et obligationes in civium perſona exiſtere ſolent; 3) ex doctrina de cauſſis, quibus iura, et obligationes in civium perſona exiſtere definunt; 4) ex doctrina de modo tuendi iura, et obligationes in iudicio, deque remediis, ex ſingula quacunque iuris forma emanantibus. Non tamen, hanc diviſionem defendens, tenaciter affirmarim, partium illarum quamcunque ſingulari capite eſſe pertractandam, et ſic a ceteris ad amuſſim ſecandam, ut fines earum nusquam commixtae inter ſe, et confuſae appareant. Quatenus hoc fieri poſſit, et v. g. iuri Romano, in artem redigendo, expediat, non ex iurispru-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0079
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dentiae notione profluit, ſed ex ſingulari iuris civilis recepti natura diiudicandum eſt. Sed illud hoc loco non quaeritur, verum, quid *cogitatione* in iurisprudentia ſecernendum ſit, quaeque partes re ipſa, et quoad materiam, in illa exiſtant? Quo eruto, atque evicto, ordinis aut formae indoles partes nec delere, nec mutare, nec in unum transfundere poteſt; ſed ſyſtematis auctor, ſi ille nova forma partes contraxit, aut ſeiunxit, primo, quaenam partes in rerum natura exiſtant, docere, dein de ordinis, cui eas aptavit, ratione edicere debet. Sic de dominii indole expoſiturus, modos quidem acquirendi dominium, et amittendi pro lubitu addere, et evolvere poteſt; moneat tamen lectorem, ſe non ſolum in explicanda dominii natura ſubſtitiſſe, ſed, pro inſtituti ratione, etiam argumenta ſimul affinia pertractaſſe. Nam in *dominii notione* nihil, niſi ſingula domini iura, continentur, quid illi, qua tali, vel facere, vel non facere permiſſum, non, quomodo iura iſta ſibi acquirat. Cauſſae, quibus dominii acquiſitio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0080
© Universitätsbibliothek Heidelberg

adiecta, nec cum dominio cohaerent, nec ex eius notione profluunt; alias acquisitionis possibilitas in ipso dominio existere, et dominium ante acquisitionem subiecto inhaerere deberet. Complexus igitur principiorum, quae dominium concernunt, vel, ut loqui amant, expositio iuris dominii, in tria capita deducenda est, quarum primum de ipso dominio, sequens de modis acquirendi, et postremum de modis illud tollendi, agit, de quorum partium existentia nulla ratione ambigi potest, licet eae omnes sub dominii *voce* expositae vulgo inveniantur.

Respondent forsan, qui ordini, hucusque usurpato, adsueti, novum quodcunque alto despiciunt supercilio, doctrinam de modis acquirendi, et tollendi iura, et obligationes *accessorium* quasi eius iurisprudentiae partis esse, in qua iurium et obligationum diversorum notiones explicentur, et distribuantur. Sed haec petitio eiusdem principii est, quod etiam atque etiam negamus. Nam modi acquirendi tunc demum partem iurisprudenden-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0081
© Universitätsbibliothek Heidelberg

tiae acceſſoriam conſtituunt, ſi argumentis erutum, doctrinam de diverſis iuribus, et obligationibus partem *principalem* iurisprudentiae eſſe iudicandam. Unde vero hoc tam clarum, atque perſpicuum eſt, ut extra omnem dubitationis aleam poſitum dici queat? Iurisprudentiae civilis ſcopus non in eo vertitur, ut, quot iurium et obligationum formas animo complecti liceat, ea edoceatur; ſed, quae ſinguli cuiuscunque civis, pro quacunque vitae, temporum, et locorum conditione, ſint, et non ſint iura, et obligationes. Ipſa igitur de diverſis iuribus, obligationibusque doctrina eatenus duntaxat iurisprudentiae civilis pars habenda, quatenus ſcopus illius absque eo attingi nequit. Servit ea iurisprudentiae civilis fini non minus, quam illa de cauſſis, quibus iura vel exiſtentia, vel non exiſtentia redduntur, doctrina, et inde pari paſſu cum poſteriore ambulat. Quod inficias ire nequis, licet ipſam, quam veriſſimam duco, iurisprudentiae civilis notionem reiicias. Nam ea eſt

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0082
© Universitätsbibliothek Heidelberg

vel in genere doctrina de diverſis iuribus, et obligationibus, vel non eſt. Si illud, expoſitio cauſſarum, quibus iura vel acquiruntur, vel ſubiecto ineſſe definunt, ipſi definitioni repugnat, et averſante ratione in iurisprudentiam recipitur. Si hoc, i. e. ſi ex fine iurisprudentiae civilis conſequitur, modorum acquirendi, et amittendi iura, et obligationes rationem eſſe habendam: tunc illi immediate iurisprudentiae ſubmittendi ſunt. Hoc enim caſu ipſa, quae iurium et obligationum notiones evolvit, doctrina ad finem quendam dirigitur, nec per ſe iurisprudentiam conſtituit. Quidquid fini inſervit, nec parte, fini inſerviente, continetur, per ſe ſubſiſtens, pars coordinata iudicandum. Iurisprudentia civilis absque doctrina de cauſſis, quibus iura in diverſis ſubiectis vel exiſtere incipiunt, vel definunt iis inhaerere, nulla eſt. In ipſa iurium notione nec acquiſitionis eorum cauſſae, nec tollendi ea notiones comprehenduntur: ergo partem, parti coordinatum, ſummis iuris-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0083
© Universitätsbibliothek Heidelberg

prudentiae principiis immediate fubiungendam, conſtituunt.

III. Ius perſonarum, et ius rerum vario modo definiri poſſunt, prout iuris voci haec illave poteſtas ſubiicitur. Uberius ſuperiori loco evictum, duas eſſe principales iuris ſignificationes, iurisprudentiamque cum iure, ſenſu obiectivo, quoad rem ipſam omnino convenire. His inſiſtentes, iam propius ad excutiendas diverſas iuris perſonarum, rerumque definitiones accedamus.

Si ius, ſenſu ſubiectivo, perſonae voci annexum, varias animo concipere licet iuris perſonarum notiones. Significare illud poteſt:

1) Complexum iurium, perſonis, qua talibus, competentum, vel, ea iura, quae ex mera perſonalitate deſcendunt, et inter omnes eos, qui perſonalitate in republica gaudent, aeque communicantur. Quae ſignificatio nec linguae genio repugnat, nec falſi quidquam in ſe continet. Exiſtunt enim iura, ex mera perſonalitate profluentia, ergo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0084
© Universitätsbibliothek Heidelberg

et notio eorum mente comprehendi poteſt. Sed ſi ius rerum quaſi pars coordinata illi opponitur, tunc omne dividendi fundamentum ceſſat, et diviſio prorſus nulla eſt. Etenim ius perſonarum, hoc ſenſu, pars partis ſubordinatae eſt, parti duntaxat coordinatae, minime vero omnibus reliquis partibus generum aliorum opponendum. — Iuris rerum praeterea vox uſui loquendi vel maxime repugnaret. Nam quis huius farinae diviſionem pateretur: omne ius oritur vel ex perſonalitate, vel non. Illud ius perſonarum, hoc — ius rerum voce. Iureconſultorum Romanorum nemo, ne Tribonianus quidem, ſic loqui potuiſſet, et ſatis tuto ex his ipſis colligere poſſumus, iuris perſonarum rerumque aliam in iure romano occurrere ſignificationem.

2) Ex ſententia haud exiguae iureconſultorum partis res aeque, ac perſonae iuris ſubiectis accenſeri poſſunt. Quo admiſſo, ius perſonarum complexum iurium ſignificare poteſt, quae perſonis, ius rerum contra

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0085
© Universitätsbibliothek Heidelberg

complexum iurium, quae rebus quaſi ſubiectis inhaerent. (v. g. ſervitutes, hereditas, peculium, res dotales, reliqua). Sed re penitus inſpecta, ipſum dividendi fundamentum internae iuris naturae repugnat, et nullum omnino ſenſum admittit. Res enim iuris ſubiectum eſſe nequeunt, quia, ut ſupra accuratius expoſitum, actio unicum iuris cuiuscunque obiectum eſt, res autem nulla ratione actionem exiſtentem reddere poſſunt. Prima quidem facie in multis exemplis iurium ſubiecta eſſe videntur; ſed, ſummis iuris notionibus perfecte erutis, repugnantia ſtatim in genere eluceſcit, et nodus in ſingula quacunque forma ſine difficultate ſolvi poteſt. Sic res ſacrae, vel ſanctae, non iuri ſubiectae ſunt, quia cives ratione earum variis coercentur obligationibus, non in rebus ius, civium obligationi reſpondens, latet: ſed respublica civem ſibi obligavit, eaque omnibus gaudet iuribus, quae obligationibus iſtis reſpondent. Idem prope obtinet, ſi praedium ſervit praedio. Si in his exemplis praedium

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0086
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dominans iuris effet fubiectum, ipfum praedium etiam ius aquaehauftus exercere, arenam fodere, aut tignum immittere deberet, quod, quam abfonum, et ridiculum fit, luce meridiana clarius eft. Ius igitur in his exemplis minime in re verfatur, fed res, in dominium perfonae translata, iura illa tribuit, et dominium rei cauffam proximam exiftentiae iuris realis conftituit. Quapropter divifio iuris in ius perfonarum et rerum, fi dividendi ratio ex fubiectorum diverfitate repetitur, et redditur, omni caret fundamento, et prorfus a genuina iuris natura abhorret.

3) Perfona, fenfu lato, ens eft, cum perfonalitate, vel ea affectione, qua iurium, et obligationum capax cenfetur, praeditum. Senfu arctiori fub ea omne iuris fubiectum comprehenditur, quatenus fingula iura, non ex fola perfonalitate furgentia, illi inhaerent, (v. g. perfona domini, tutoris, fideiiuffioris etc.). Senfu demum arctiffimo perfonae vox iuris fubiecto tribuitur, quatenus iura illi inhaerent, et obligationes, ex qualitatibus, in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0087
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſubiecto ſitis, enata, illisque a legibus iuncta. Ius perſonarum igitur, ratione originis, complexum iurium ſignificare poteſt, ex diverſis perſonarum qualitatibus, legislatore annuente, oriundum, vel, ut notis verbis rem expediam, complectitur iura ex *ſtatu* derivanda. Si res, perſonis, earumque attributis contradiſtinctae, omne id ſignificant, quod in republica non pro ſubiecto iuris habetur: diviſio illa iurium, ex diverſitate cauſſarum originis eorum deſumta, omnimodo ſenſum praebet, et nihil repugnantiae involvit. Hoc enim ſenſu ſub rei voce etiam facta, et actiones, et omne id comprehenditur, quod praeter perſonas exiſtit, aut fieri poteſt, et cuius exiſtentia, ſecundum leges, iura in ſubiecto exiſtere incipiunt (14). Quae

(14) Utrum iureconſultorum quis illo modo iuris rerum notionem finiverit, nec ne, equidem pro certo affirmare nequeo. Si quid memini, iuris perſonarum quidem eandem, quae ſupra expoſita, conſtituunt, ius rerum autem peſſime illi contradiſtinguere ſolent. Exempli cauſſa ex principiis iuris Romano-Germanici, auctore

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0088
© Universitätsbibliothek Heidelberg

diviſio iura, ratione originis diſtributa, omnino exhaurit. Nam idem eſt, ac ſi diceres: omne ius originem trahit vel ex cauſſa, in ipſa perſona, eiusque proprietatibus ſita, vel non, i. e. ex rei exiſtentia, (namque, quidquid perſonae contradiſtinctum, *res* in genere vocatur); et quidem vel 1) ex facto ſubiecti, vel 2) ex facto tertii, et ſic porro. Sed, tametſi hac ratione cum iuris perſonarum, rerumque voce fenſus, haud ſpernendos, *Hofacker*, definitiones hasce transſcribam. „*Ius perſonarum* eſt illud, quo utuntur homines ex ſtatu i. e. conditione ſua, et qualitate, quam habent a natura vel iure." (T. I. §. 231.) „*Ius rerum* dicimus, quod rem qualemcunque pro obiecto habet." (T. II. §. 780.) Mihi quidem in hac iuris diſtributione principium dividendi omnino latet, vel potius, quod pace viri, de iurisprudentia optime meriti, dixerim, falſiſſimum illud, et prorſus nullum duco. Enimvero ius perſonarum habita *originis* ratione, conſtituitur; iuris rerum autem definitio ab *obiecto* deſumta. Quaenam, quaeſo, haec eſt partium oppoſitio? Si regerunt, diviſione illa duo capita principalia erigi, in quorum illo iura ratione originis, in hoc autem ratione obiecti propo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0089
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dus, coniungi queat: tamen diuiſio illa, quoad univerſum ius, nihilo magis manca eſt, et defectu admodum vitioſo laborat. Afficit ea nimirum eam ſolummodo iurisprudentiae partem, quae de cauſſis exiſtentiae iurium agit, iuribusque illis annexis, et inde non generis, ſed formae diuiſio iudicanda eſt. Eſſentiales iurium differentiae ex cauſſis, quibus ea ad exiſtentiam in diverſis ſubiectis vocantur, explicari nequeunt, et fundamentum dividendi aliunde repetendum eſt. Tractatio igitur, quae in genere diver-

nantur: dividendi quidem fundamentum repugnantia liberant, ſed nihilo ſecius ipſa partitio imperfecta eſt. Nam ſi ratione originis iura generi ſubiiciuntur, ex notione eius *ſtatus* reiiciendus eſt, quia originis cauſſae non unice illo comprehenduntur. Diviſio potius hoc modo eſſet perficienda: in iurisprudentia iura vel ratione originis, vel ratione obiecti conſiderantur. Si illud, iura immediate oboriuntur, vel 1) ex ſtatu, vel 2) non ex ſtatu, et quae ſunt reliqua. Quemvis igitur ſenſum cum definitionibus iſtis coniungas, utroque caſu partitio non tenet, et incaſſum defenſio eius ſuſcipitur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0090
© Universitätsbibliothek Heidelberg

fas iuris formas derivatas exponit, atque enucleat, doctrinam illam de acquirendi cauſſis ordine adeo praecedit, et omnino ante illum abſolvenda eſt. Nam de iuribus, ex diverſis cauſſis oriundis, exponere, antequam in univerſum iurium naturam, eorumque diviſiones eſſentiales excuſſeris, rationi ita repugnat, ut vel prima facie in aprico eſſe videatur. Si interim maximae compendiorum, quibus hodie uti ſolent, parti fides habenda, vel potius, ſi auctores eorum a reprehenſionibus eximere volumus, repugnantia illa admodum in obſcuro latitat. Nam omnes fere, qui ius perſonarum ex ſtatu deducunt, iuri rerum, in quo tandem iura ſecundum eſſentiam diſtribuunt, illud praemittere ſolent, eoque ipſo perverſum ordinem adoptant. Sic v. g. in iure perſonarum etiam iura, et obligationes curatorum explicant. Pertinent autem ad ea prae ceteris obligationes ratione alienationis, oppignorationis, et complura alia, quae prorſus intelligi nequeunt, niſi doctrinae de domi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0091
© Universitätsbibliothek Heidelberg

nio, de iure pignoris, deque obligationibus praecefferint, quae nihilo magis iure demum perfonarum abfoluto pertractantur. Fugit quidem iureconfultos haec ordinis perverfitas, quia in iuris elementis ius perfonarum eatenus duntaxat exponere folent, quatenus, omiffa generali illa de iuribus obligationibusque doctrina, intelligi poteft. Sed fruftra ulcus celare ftudent. Si iuris perfonarum doctrinam promittunt, promiffis ftare decet. Exhauriant hanc iurisprudentiae partem, et nihil omiffum in ea defideretur. Quo facto, ipfi ftatim intelligent, neminem, nifi iureconfultum perfectum, libros eorum cum fructu legere poffe. Utrum vero, propter has easdem ordinis vulgaris mendas, ius rerum iuri perfonarum praemittendum fit, quod multis hodie placere videtur, non adeo expeditum eft, ut ftatim illi adftipulari poffimus. Pendet hoc praecipue a iuris rerum notione, quae varia mente concipi poteft. Sed de his infra uberius.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0092
© Universitätsbibliothek Heidelberg

4) Obiecta iuris a Doctoribus vulgo ad duo genera reduci solent, *personas* nimirum, et *res*; quae distributio omnium fere, qui recentiore tempore in hac argumentum inciderunt, calculum tulit. Novus ex falsa illa doctrina enatus est iuris personarum rerumque sensus, cuius hoc loco praecipue mentionem iniiciendam existimavi, quia nihil, genio linguae contrarium, in eo apparet, et iureconsultorum, cui ille probatur, in dies magis magisque accrescit numerus. Iuribus scilicet, pro obiectorum diversitate distributis, ius personarum (sens. subiectivo) illud dicunt, cuius obiectum personae, ius rerum vero, cuius obiectum res constituant. Quid veri, falsique huic divisioni insit, iam nunc diligentius evolvere conabor.

Ex rationibus autem, infra scriptis, assensum illi omnino reprimendum existimo:

a) Universa iurisprudentia minime illa exhauritur, sed ad summum pars iurisprudentiae subiecta, scilicet doctrina, qua iuri-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0093
© Universitätsbibliothek Heidelberg

um, et obligationum diverſarum indoles explicata continetur. Refero me, ne idem reiterata vice dicere cogar, ad ea, quae alibi paſſim ſcripta leguntur, quae ſatis abunde produnt, ex iure perſonarum, et rerum, dividendi fundamento ab obiecto deſumto, eas iurisprudentiae partes, in quibus de cauſſis exiſtentiae iurium etc. edocetur, prorſus eſſe excludendas.

b) Sed ne iurisprudentiae quidem pars perfecte ea diſtribuitur. Etenim afficit ea ſolummodo iura, quae poſitiva dicuntur, quibus, quum negativa non ſubiecta, ſed a latere iuncta ſunt, integra iuris forma ſilentio illa praetermittitur. Diviſio igitur vel imperfecta eſt, vel iura negativa a legislatore non agnoſcuntur, et in iurisprudentia civili haud exiſtunt. Illud per ſe patet; huius vero probatio non, niſi ab eo, ſuſcipi poteſt, quem ipſo themate probandi lectoribus taedium creaſſe haud piget.

c) Argumentis alio loco comprobavimus, neque perſonas, neque res, iuris obiectis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0094
© Universitätsbibliothek Heidelberg

accenſeri poſſe. Iam vero ſcire opus eſt, quonam inſigni obiectum iuris, quod Doctores ſibi fingunt, internoſcatur? Equidem hanc quaeſtionem difficillimam, et impeditiſſimam duco. Nam nec iureconſultis Romanis, nec uſu loquendi ducibus uti poſſumus. Illi terminos technicos, quos hodierna ſuppeditat philoſophia, ignorabant, nec alium ſermonem in ſcriptis adhibebant, quam qui, in foro uſurpatus, a quocunque, etiam in iure haud verſato, intelligi poſſet. Sermo iurisconſulti eruditi idem ſermo populi erat, in omnibus ſaltem argumentis, in quibus legislator verba nova excogitare, aut ea, quae in lingua exſtabant, reſtringere, arctiusque finire, haud coactus fuerat. Uſus autem loquendi, vel ſermo quotidianus, terminos illos philoſophicos nec minus ignorat. Vaga, indefinita, et multifarii ſenſus in eo occurrunt verba, quae quidem in ſe nihil falſi continent, quibus vero falſa philoſophia errores inferre poteſt innumeros, et genuinum eorum ſenſum

tractu temporis penitus delere. Sic lingua vernacula dicere ſolemus: die Sache *gehört* zu meinem Eigenthum. Si quid quid ad dominium pertinet, *obiectum* eius vocas, et inde rurſus concludis, rem corporalem dominio proxime obiici, hoc vero aliis principiis, quae de obiecto in genere ex philoſophia hauriuntur, repugnat: uſus loquendi perverſitas ſine iure inculpatur, et repugnantiae fontes unice in terminorum, quos technicos appellamus, inconſtantia latitant. — Ad libros igitur iureconſultorum recurrendum. Sed et illi impedimenta nobis ſtruunt difficillima. Diverſae enim iureconſultorum ſententiae, et definitiones varii generis in iis occurrunt (15)

(15) Quinimo idem auctor haud raro ipſe ſibi repugnat. Exempli cauſſa lectorem ablego ad *Glücks* ausführl. Erl. der Pandecten T. II. p. 50 et 51. Auctor doctiſſimus ibi explicare ſtudet, qua ratione perſona obiectum iuris fieri poſſit; ſed exemplis, definitioni obſcuriſſimae ſubiectis, illud duntaxat illuſtraſſe videtur, quonam modo ius ex cauſſa, in perſona ſita, oria-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0096
© Universitätsbibliothek Heidelberg

quarum neutram alteri praeferre poſſumus, quia omnes, verum iuris obiectum praetermittentes, arbitrarie notionem eius condunt, et inde fruſtra ad principium exiguntur. Periculum interim faciamus, anne via indirecta erroneam illam de iurium obiectis doctrinam et, quae inde profluunt, iuris perſonarum rerumque definitiones, penitus ſubvertere liceat.

Obiectum iuris immediate cum iure coniunctum eſt, immediate iuri reſpondet, immediate hoc afficitur. Vagis hiſce terminis omnes, qui de illo loquuntur, uti ſolent, et ideo immediatam quandam coniunctionem, ſine interventu alius rei, attributum obiecti iuris neceſſarium iudicant. Iam vero, ſi actio, quae iuri proxime obiicitur, aciem eorum fugit: illud ſaltem concedant oportet, nihil non pro iuris ob-

tur, quid iuri ratione originis *ſubiectum* ſit, non vero quid illi obiiciatur. De obiecto iuris altum per omnia fere exempla ſilentium.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0097
© Universitätsbibliothek Heidelberg

iecto habendum, quod, omiſſa actione, immediate ad ius ſe refert, et proxime cum illo coniunctum deprehenditur. Cum iure nihil cohaerere poteſt, niſi actione intercedente. Nam actio iuri immediate obiicitur, ius autem, praeter illam, nullum obiectum agnoſcit. Cetera igitur, quae obiecta eius vocantur, mediate quaſi hac qualitats gaudent, et inde quod iuri, neglecta actione, proxime obiicitur, ipſius actionis obiectum conſtituit. Quod, ſi negatur, unicum ſimul, quod omni obiecto in genere inhaeret, attributum tollere decet; quo ſublato, quisque definitiones pro lubitu concipere poteſt, et iureconſultorum diſſentiones in poſterum rationi invincibiles redduntur.

Actio poſitiva, quae faciendo abſolvitur, tunc demum exiſtens reddi poteſt, ſi, praeter ſubiecti facultatem, ea ſimul exiſtunt, quae requiruntur, ut ſubiectum agendo ſe exſerere poſſit. Conditiones has externas

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0098
© Universitätsbibliothek Heidelberg

actionis exiſtentiae voco. Quarum duplex genus eſt. Actio enim vel exiſtere nequit, niſi quid immediate exiſtat, aut, niſi quid non exiſtat. Ens illud, a cuius exiſtentia immediate poſſibilitas exiſtentiae actionis pendet, obiecti actionis nomen ſibi vindicat, nam illud non exiſtens nuspiam hac voce inſignitum inveni; tertium autem non datur. Non rectius hoc, quam exemplo, poterit a nobis illuſtrari. Ut, ſi tibi ius utendi fruendi conceſſerim, factum, quod fructuum perceptio audit, obiectum huius iuris, fructus autem exiſtentes actionis obiectum ſunt, quia ab eorum exiſtentia immediate perceptionis exiſtentia pendet, et actio proxime in eos exſeritur. *Praedium* igitur minime uſusfructus obiectum haberi poteſt, licet fructuum exiſtentia rurſus immediate praedii exiſtentiae originem debeat. Cauſſarum haec, quarum altera alteram excipit, ſeries, in infinitum porrigitur; ſed perperam remotiores proximis ſubſtituuntur, et rurſus omnino a principiis reſilitur,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0099
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſi obiectum actionis cum cauſſis exiſtentiae huius permutatur.

Quemadmodum fructus in uſufructu, ita facta obligatione adſtricti in obligationibus actionis obiectum conſtituunt. Nimirum ſi alter ad dandum, aut faciendum obligatus eſt, ius cogendi mihi directe non competit, ſed ius recipiendi quaſi neceſſariam alterius actionem, qua demum ceſſante ad agendum eum vel propria vi, vel iudicis auxilio compellere poſſum. Unde concludo, iuris, quod in perſonam Romanis vocatur, obiectum non ipſas perſonas, ſed actiones ſolummodo perſonae obligatae conſtituere; ex quo denuo profluit, univerſam de obligationibus doctrinam ad ius perſonarum non eſſe referendam. Quod ab omnibus, iisque ipſis, qui iuris perſonarum rerumque diſcrimen ab obiectorum diverſitate repetunt, conceſſum video. Nam doctrinam de obligationibus nemo, quod ſciam, iuri perſonarum unquam ſubmiſit; ſed omnes eam in ſine

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0100
© Universitätsbibliothek Heidelberg

iuris rerum abſolvere ſolent. Eſt enim actio rerum numero habenda, res autem, ut obiecta conſideratae, ius perſonarum non intrant. Requiritur proinde, ut perſona iuris obiectum fiat, ut actio in eam ipſam exferatur, et immediate cum ea cohaereat; interiecta enim alia re, non perſona, ſed res intercedens, obiecti locum occupat, licet haec rurſus a perſona proficiſcatur, et immediate illi coniuncta ſit.

Quo ſtabilito atque firmato, univerſum paene ius, quod perſonarum illi appellant, corruit, et ſtatim perſpicitur, definitionem, ab obiectorum diverſitate egredientem, cum partibus ſubiiciendis collatam, erroris pleniſſimam eſſe, et a veritate quam maxime abhorrere. Concedimus quidem, perſonam iuris obiectum mente poſſe comprehendi, iuraque huius generis revera exiſtere; ſed quot eorum in iure perſonarum occurrunt? Anne iura curatorum minoris perſonae cohaerent, et in illam, actione intercedente, exferuntur? Quod nemo ſane affirmare

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0101
© Universitätsbibliothek Heidelberg

audebit. Universum enim eius officium bonorum administrationem concernit, nec agendo ullum cum persona minoris commercium habet. De tutoris potestate pro parte idem valet, quatenus nimirum bonorum administratio illi commissa. Sed et in reliqua officii parte persona pupilli actionibus eius minime obiicitur, quia hominem educare, et eum manibus quasi ad finem protrudere, multum inter se distant, et educatio actionibus diversissimi generis absolvitur, quas quidem a fine, non vero ab obiecto definire licet. Pupillus insuper persona est, nec proxime vi compulsiva, sed iure, ad agendum aut omittendum adigitur. Quid vero de iuribus aegrotorum, mulierum, quid de iis, quae ab aetate, fama, corporisque, animique habitu pendent, iudicandum? Anne morbus, iuvenilis, senilisve aetas, infamia, corporisque, animive vitium proxime iuri obiiciuntur? Iura quidem ad qualitates illas se referunt, (sie beziehen sich darauf, ut vernacule di-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0102
© Universitätsbibliothek Heidelberg

cere ſolent); ſed quid illud referre ſibi vult? Si rationi fides habenda, nihil aliud, quam, iura illa, quibus iuvenes, ſenes, et mulieres, qua tales, gaudent, quoad *origi-nem* proxime diverſis iſtis qualitatibus inniti, proxime, ratione originis, ad eas ſe referre; minime vero, ullam earum iuri eſſe obiectam. Qui hoc admittit, ſimul concedere debet, v. g. raptori a legibus ius in propriam infamiam concedi, quod ſane tam ineptum eſt, ut cuiquam vel primo intuitu in oculos incurrere debeat. Confutare inſuper poſſemus adverſarios, actionum praeiudicialium naturam excutiendo; ſed mittamus haec, ne, iuſto diutius argumentum, ſatis abunde illuſtratum, proſequentes, ipſi ſoli lumen intuliſſe videamur.

IV) Accedimus iam ad alteram, quae reſtat, iuris vocabuli ſignificationem, obiectivam nimirum, qua illud iurisprudentiae, legibusque ſubſtituitur. Quidquid in iurisprudentia pertractatur, obiectum eius est.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0103
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Eſt hoc quaſi iurisprudentiae materia, et dividendae huius ratio unice ab obiectorum diverſitate pendet. Si ius, ſenſu obiectivo, perſonae voci adiectum, iuris perſonarum vis diverſo modo animo concipi poteſt; nimirum, quod ſit

1) ea iurisprudentiae pars, quae de iuribus perſonarum, ex perſonalitate profluentibus,

2) quae de iuribus, ex ſtatu oriundis,

3) quae de iuribus, in perſonam ſe exſerentibus, exponat. Quamcunque definitionum illarum admittas, nulla earum, iuri rerum oppoſita, partem principalem iurisprudentiae finiendo circumſcribit. In ſe quidem omnes veritati conſentaneae ſunt, ſed reliquis iuris formis contrariae, et a latere iunctae, erroribus innumeris anſam dant, et logices praecepta aperte offendunt. Quod, quum ex modo explanatis ſponte ſua emergat, probatione repetita hoc loco optimo iure ſuperſedere poſſumus.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0104
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Praeter definitiones iſtas, ſi aliae excogitari nequirent, iuris perſonarum rerumque diviſio iam nunc omnino a nobis reiici poſſet. Summa enim diviſio univerſum argumenti dividendi orbem contineat neceſſe eſt, parteque illi aufugiente ipſa in ſe collabitur. Sed eo usque nondum devenimus. Namque miſſis omnibus iſtis ſignificatibus, alias huius partitionis condere licet definitiones, quibus ſaltem univerſum ius comprehenditur, omnesque eius partes penitus exhauriuntur. Nimirum ſi, quidquid perſonae ſ. iuris ſubiecto contrarium eſt, ſub rei voce complecteris: tunc nihil, aut exiſtere, aut animo concipi poteſt, quod vel perſonae, vel rei notioni repugnet; ſed omne ens, ſummis iſtis generibus ſubiiciendum, vel perſonarum, vel rerum claſſem intrat, earumque vel hac, vel illa comprehenditur. Iurisprudentia igitur, quanta eſt, ultra haec obiectorum genera, i. e. ultra ea, quae animo concipere licet, nulla ratione exceedere poteſt. Vel ea de rebus, vel de perſonis agit; quumque diviſionis eius

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0105
© Universitätsbibliothek Heidelberg

natales unice ab obiectorum diverſitate repetendae ſint, univerſa iurisprudentia bipartita eſt, et in duas formas, ius perſonarum atque ius rerum dilabitur, quorum illi ipſae perſonae cum diverſis, quibus inter ſe diſtant, attributis, obiiciuntur, hoc contra in explicanda rerum natura verſatur, earumque varia genera, pro iurisprudentiae ſcopo, recenſet.

Et hic iuris perſonarum rerumque ſenſus idem eſt, qui iureconſultis Romanis obverſabatur. Iurisprudentiam non cum noſtris ſcientiam iurium, et obligationum finiebant, nec unicum eius obiectum principale eſſe rebantur; ſed *rerum divinarum atque humanarum notitiam* eam (nimirum iurisprudentiam ſenſu ſubiectivo, cuius obiectum, ſ. materia iurisprudentia ſenſu obiectivo) appellant, *iuſti, atque iniuſti ſcientiam* (16). Quidquid igitur in iurisprudentia pertractatur, obiectum eius iis dicitur, et tot ſunt

(16) §. 2. I. de iuſt. et iure, L. 10. ff. ibid.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0106
© Universitätsbibliothek Heidelberg

eius obiecta principalia, quot ſumma entium genera in rerum natura occurrunt.

Iam vero, quidquid in rerum natura exiſtit, ſub ſummis duobus in iure Romano comprehenſum invenimus generibus, et quidem vel ad perſonarum, vel ad rerum claſſem relatum. Perſona (17) homo eſt cum perſonalitate praeditus; res autem quidquid exiſtens, perſonalitate deſtitutum, vel, ut cum dialecticis loquar, omne id, quod perſonis contradictorie oppoſitum eſt. "Omne „igitur ius, quo utimur, vel ad perſonas „pertinet, vel ad res;" (18) *i. e.* iurisprudentia agit, vel de perſonis, vel de rebus, et, pro ſumma generum, quae illi in rerum natura obiiciuntur, differentia, in partes duas principales diſpeſcenda eſt. "Et prius „de *perſonis* videamus: nam parum eſt,

(17) Vide exempla a *Briſſonio* in tract. de V. S. perſonae, reique vocibus ſubiecta.

(18) Vel ad actiones appoſitum legitur. Equidem tertium hoc membrum aliis rationibus defendere nequeo, quam iis, quae ſupra propoſui; nec huius loci eſt, fuſius ea de re differere.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0107
© Universitätsbibliothek Heidelberg

„ius noſſe, ſi perſonae, quarum cauſſa con-
„ſtitutum eſt, ignorentur.“ (19) Quae verba iis, quibus iure perſonarum *iura et obligationes* comprehenduntur, nullum omnino ſenſum praebere poſſunt. Quinam enim inter verba antecedentia, et quae ſequuntur, nexus? Ius perſonarum de *iuribus* perſonarum (vel ratione originis, vel ratione obiecti, ſic dictis) agit: ergo de *perſonis* videamus? Sed iureconſulti Romani nunquam vel per ſomnium de iure perſonarum ſenſu ſubiectivo cogitarunt. Iura ad res incorporales ab illis referuntur (20), et proinde in ea iurisprudentiae parte abſolvenda ſunt, cui res corporales, et incorporales obiiciuntur. In iure perſonarum non diverſa iura, ſed varias hominum differentias exponunt; non de iure, ſed de ipſis perſonis in eo agendum. Inſtitutiones quidem in de-

(19) §. 12. Inſt. de iur. nat. gent. et civ. L. 2. ff. de Stat. hom. Cf. praeterea Caii Inſtitut. et Ulpiani Fragmenta.

(20) L. 1. §. 1. ff. de rer. diviſ. L. 22. de V. S. L. 6. pr. ibid.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0108
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſcriptione ſtatus eorum, qui libertate gaudent, libertorum, ingenuorum, eorumque, qui ſui, aut alieni iuris, ſubſiſtunt; quippe quia pro inſtituti ratione univerſum de perſonis argumentum in iis exhauriri non poterat; in Digeſtis contra ea iureconſulti arctos hos limites transgrediuntur, et, praeter illa, inſuper de iis, qui in utero ſunt, de foeminis, hermaphroditis, civibus, vulgo conceptis, et dementibus quaedam aſpergunt (21); ut mittam, quae poſt Tit. de ſtat. hom. de Senatoribus, quaeſtoribus etc. collecta leguntur.

Antequam autem in iuris Romani explicatione ulterius progrediamur, neceſſe eſt, ut difficultatem removeamus, quae iuris perſonarum adornationi impedimentum ſtruere videtur propemodum inſuperabile. Cardo nimirum iuris perſonarum in explanandis perſonarum diverſitatibus vertitur. Perſonarum autem diverſitates praecipue ex variis, quibus praeditae ſunt, iuribus deſcen-

(21) L. 7. 26. 9. 10. 18. 19. 23. 20 ff. de ſtat. hom.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0109
© Universitätsbibliothek Heidelberg

dunt; et inde ipsa iura necessario in ius personarum recipienda sunt. Iura autem, omissa aliarum rerum explicatione, perfecte evolvi nequeunt: ergo ius personarum universum rerum ambitum complectitur.

Si personarum diversitates cuiusvis generis, et inter eas non solum essentiales, sed illae quoque, quas relativas vocamus, in illo absolvendae sunt, et notio eius huic principio necessario adstricta est: equidem, quo nodus solvatur, nihil prorsus existere reor. Spero tamen, non defutura, quibus et illam difficultatem, pro parte saltem, destruere liceat. Prae primis notandum, 1) obiecta iuris nunquam non eadem manere, quamvis ea confusa inter se, atque commixta, proponere coactus sis. Distant enim quoad essentiam, et igitur cogitatione certe secernenda sunt. 2) In iure quidem personarum differentiae hominum explanandae sunt; non tamen exinde consequitur, doctrinam illud esse de hominum differentiis in genere, nulla habita scopi cuiusdam ratione. Hoc si asseris, ius

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0110
© Universitätsbibliothek Heidelberg

perſonarum infinitum eſt, et meo iure ex te quaero, cur diverſam hominum magnitudinem, varia eorum et colores, et oculos, et capillos, et pedes, et quae ſunt reliqua, ſilentio praetermiſeris. Iuris perſonarum ambitus idcirco pro iurisprudentiae fine limitibus includendus eſt, et eatenus duntaxat hominum qualitates illud intrant, quatenus iurium diverſitates ex illis emanant, et habita earum ratione explicandae ſunt. Hominum differentiae in iure perſonarum explicantur, ut iurium differentiae, et rationes diverſitatis eorum, inde poſſint derivari; iurium contra differentiae in iure rerum explicantur, ut ex eo addiſcas, quomodo perſonae ratione iurium inter ſe differant. Pendet autem omnis iuris perſonarum adornatio, ab ordine, quo ius rerum abſolvitur. Nimirum iura haud raro a legislatore iuribus annectuntur, et ipſum ius alterius quaſi fundamentum redditur. Si v. g. in republica omnes illi, qui dominio rei immobilis gaudent, propter hoc ipſum ab oneribus quibusdam immunes red-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0111
© Universitätsbibliothek Heidelberg

duntur: immunitas haecce non partem dominii conſtituit, nec illo comprehenſa eſt; ſed dominium cauſſa proxima exiſtentiae privilegii eſt, et quaſi ius primarium, cui ius ſecundarium innititur. Proinde, ſi ius rerum ſtatim a iuribus ſecundariis exordium ducit, nec legislator iura primaria loco idoneo praemittere, et haec iurium genera accurate ſecernere callet: tunc quidem in ius perſonarum hominum differentiae, ex iurium primariorum diverſitate orientes, recipiendae ſunt, ut naturalis ſaltem ordo ſervetur, et antecedentia ſequentibus lumen accendant. Et haec praecipue in Inſtitutionum librum primum cadere mihi videntur. Tribonianus ibi non tam in deſcriptione variarum hominum conditionum, quae omne ius antecedunt, ſubſiſtit, quam potius eas iuridicas, ut ita dicam, hominum recenſet differentias, quae in totum ius ſe exſerunt, et in ſingulam quamcunque iuris formam lumen effundunt. Agit de liberis, de hominibus ſui, et alieni iuris, deque iis,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0112
© Universitätsbibliothek Heidelberg

qui tutelae, et curatelae ſubſunt, et ſic ad ipſam iurium pertractationem viam ſibi munire elaborat. Ubique tamen ſic procedit, ut facili negotio perſpicias, iurium varia diſcrimina ad conſtituendas demum hominum diverſitates, in ius influentes, ab eo explicari, ipſaque hominum diſcrimina ſcopum principalem illi obverſari (22). „Summa itaque diviſio de iure perſonarum haec eſt, quod omnes homines aut liberi ſunt, aut ſervi." (23) Pergit dein, liberis, ſervisque inter ſe collatis, ad ingenuorum, libertorumque deſcriptionem; minime autem iura eorum, quae libro demum ſecundo carptim inculcantur, exhaurit, ſed in genere ſolummodo conditionem eorum delineat, et ſuccincta eos finitione dimittit. "Sequitur

(22) Quod Theophili paraphraſi optime confirmatur. Videſis e. c. comm. ad pr. I. de act. „Quum igitur de perſonarum differentiis libro primo diſſeruimus etc.; nec minus ea, quae ad §§. cit. pertinent.

(23) pr. I. de iur. perſ. L. 3. ff. de ſtat. hom.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0113
© Universitätsbibliothek Heidelberg

de iure perſonarum alia diviſio. Nam quaedam perſonae ſui iuris ſunt, quaedam alieno iuri ſubiectae. Rurſus earum, quae alieno iuri ſubiectae ſunt, aliae ſunt in poteſtate parentum, aliae in poteſtate dominorum." (24) Abſoluta generali earum deſcriptione, ad excutiendas diverſitates hominum ſui iuris accedit. „Tranſeamus ad aliam diviſionem perſonarum. Nam ex his perſonis, quae in poteſtate non ſunt, quaedam vel in tutela ſunt, quaedam in curatione, quaedam neutro iure tenentur. Videamus ergo de his, quae in tutela, vel in curatione ſunt, ita enim intelligemus ceteras perſonas, quae neutro iure tenentur" (25). Ubique animadvertes, Inſtitutionum auctores non de induſtria diverſas iurium ſpecies, ſed principales potius hominum diverſitates recenſere voluiſſe, ut poſtea in explicanda rerum indole definitionibus praemiſſis inſiſtere poſſent. Nec difficile eſt, idoneis evincere

(24) pr. I. de his qui ſui vel alieni iuris ſunt.

(25) pr. I. de tutelis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0114
© Universitätsbibliothek Heidelberg

rationibus, cur differendi illum ordinem elegerint. I) Ex omnibus Inſtitutionum partibus apparet, in ſyſtemate iureconſulto-rum Romanorum iis iuribus, quae ex ſtatu (ſenſu lato) deſcendunt, peculiare caput non fuiſſe dicatum. Subinde in iurium per-tractatione eas adiiciunt, quae ex diverſis hominum conditionibus profluunt, iuris mutationes. Nullibi iura patrumfamilias, filiorum, pupillorum, atque minorum in unum collecta abſolvunt; ſed modo in hac, modo in illa iuris forma, ſingula, quibus gaudent iura, intercalant. Quod rurſus, generali eorum deſcriptione haud prae-miſſa, fieri non poterat, quam illam ad ius perſonarum eo magis reiicere coacti erant, quoniam iuri in re primum in iuriſpru-dentia locum adſignaverant, cuius magna pars, definitionibus iſtis ſubtractis, explicari non poteſt. Si iura ex ſtatu, a iuribus in genere ſeiuncta, peculiari illo capite, quod de iuribus, ex variis cauſſarum figuris oriundis, inſcribitur, pertractaſſent (nam

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0115
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ſecundum ſyſtema eorum hunc locum iura, ſtatui annexa, occupant): tunc quidem iuris perſonarum ambitum magis coarctare, et in explicandis iis hominum diverſitatibus, quibus iura ſupremo loco innituntur, ſubſiſtere potuiſſent. Quo intermiſſo, errorem ſaltem unica ea, quae reſtat, ratione emendabant, et perſpicuitatem optimo, maximoque iure ſummam ordinis iuſti legem ſequebantur. 2) In libro Inſtitutionum primo nullas propemodum, niſi eas hominum diverſitates in medium allatas deprehendimus, quae ex variis *iuribus* originem trahunt, omiſſas contra omnes eas eorum affectiones, quae ſine iure animo concipi poſſunt. Concluſionem inde elicere poſſes, Caium et Tribonianum in iure perſonarum de iuribus, obligationibusque ex inſtituto differere voluiſſe. Sed et huius rei parata ratio eſt. Inſtitutionum libellus principales tantummodo iuris doctrinas continet, quae in genere optime explicari poſſunt, licet eos hominum ſtatus, quos natu-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0116
© Universitätsbibliothek Heidelberg

rales appellant, omnino silentio praetermiseris. Satis insuper ex usu quotidiano notum est, quibus signis statuum illorum diversitates internoscantur; nec sane scientiae forma te compellit, ut discipulis adultis, de SCto Velleiano expositurus, praeprimis sedulo inculces, qua foemina a mare differat. Status civiles e contraria parte universum ius arctissime contingunt, et notitia eorum ubique maximam secum affert utilitatem. Sic successionis ab intestato principia, ut exemplis utar, et multa alia, quae ad doctrinam de testamentis, hereditatibusque pertinent, unice propemodum principiis de patria potestate nituntur, exque illis illustrationem recipiunt. Quae sint mutorum, surdorum, aegrotorum circa testamentifactionem iura, et obligationes, succinctam huius doctrinae delineationem vix intrat; at patriae potestatis effectus sic in minutissima quacunque parte intexti sunt, ut, principiis eius posthabitis, carptim tantum quaedam huius doctrinae argumenta

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0117
© Universitätsbibliothek Heidelberg

proponere tibi liceat. Acquiſitionis, alienationis, obligationumque principia eadem ratione maximam partem Inſtitutionum libro primo ſuperſtructa ſunt, nec ullum prope in univerſo rerum iure invenies argumentum, quod, ſublatis iſtis ſtatuum civilium deſcriptionibus, iuſto *modo* interpretari, et uno quaſi tenore abſolvere poſſis.

Praelibatis potioribus hominum diverſitatibus, quia parum eſt ius noſſe, iusque omnino fere intelligi nequit, niſi perſonae, quarum cauſſa conſtitutum eſt, ante noſcantur: iam ipſam iuris rerum adoriuntur explicationem. "Superiore libro de iure perſonarum expoſuimus, modo videamus de *rebus*, quae vel in noſtro patrimonio, vel extra noſtrum patrimonium habentur. Quaedam enim naturali iure communia ſunt" etc. (26). Variae rerum diviſiones hoc titulo proponuntur, quae tamen omnes in res tantummodo corporales quadrant. Quibus abſolutis, et modis acquirendi dominium finitioni

(26) pr. 3. de rer. diviſ. et acq. ear. dom.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0118
© Universitätsbibliothek Heidelberg

rerum ſingularum continuo adiectis, in titulo ſecundo ad res incorporales transgrediuntur. "Quaedam res praeterea corporales ſunt, quaedam incorporales etc." Ad res incorporales iura, et obligationes pertinent, qua de cauſſa explicatio eorum iuris rerum partem principalem conſtituit. Nec ſub alio genere ea a iureconſultis Romanis expoſita invenimus. Commemorant in titulo ſecundo, ea, quae in iure conſiſtant, rebus incorporalibus accenſenda eſſe, ſicut ius hereditatis, ius utendi fruendi, et ius obligationis. "Eodem numero ſunt iura praediorum urbanorum, et ruſticorum, quae etiam ſervitutes vocantur" (27). Cui rerum incorporalium definitioni ſtatim doctrinam de ſervitutibus, de uſufructu, de uſu, et habitatione ſubmittunt; reliquas autem, quae rebus incorporalibus continentur, formas, aliis locis intercalant, ut argumenta ſimilia uno tenore abſolvantur. „Haec de ſervitutibus, de uſufructu, de uſu, et habitatione dixiſſe ſufficiat.

(27) §. 3. I. de reb. corp. et incorp.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0119
© Universitätsbibliothek Heidelberg

De hereditatibus autem, et obligationibus ſuis locis proponemus." (28) Quae omnia ſatis abunde produnt, ex mente iureconſultorum Romanorum iuris rerum ſcopum praecipue in ipſis iuribus, obligationibusque explicandis verſari. Obiecta eius res in genere ſunt; ſumma rerum diviſio in corporales, et incorporales deducitur; iura rerum incorporalium formam principalem conſtituunt: ergo iuris rerum partem explent, et, rerum incorporalium genere interveniente, unice illo comprehenduntur. Quod ex actionum, quam ſummam proponunt, diviſione, maius inſuper robur ſortitur. „Omnium actionum, quibus inter aliquos apud iudices, arbitrosve de quacunque re quaeritur, ſumma diviſio in duo genera deducitur, aut enim in rem ſunt, aut in perſonam" etc. (29). Poſtea tertium quidem earum genus, mixtas ſcilicet, conſtituunt (30); ſed hoc ex duobus iſtis

(28) §. ult. I. de uſu et habit.

(29) §. 1 et 16. I. de act.

(30) §. 21. ibid.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0120
© Universitätsbibliothek Heidelberg

conflatum, et quaſi ex partibus iisdem ſimplicibus compoſitum eſt, ita, ut revera duas illas ſupremas demum actionum formas appellare liceat. Actionum haec diviſio ex ſumma iurium diviſione depromta eſt. Quid autem in univerſo rerum iure aliud occurrit, quam partes iurium illorum, quae in rem Romanis et in perſonam vocantur? Si iuri perſonarum iura, et obligationes ex propoſito immiſcere voluiſſent, iuris rerum partes, contra omnes dividendi regulas, in illud eſſent translatae. Sed illis nunquam ius perſonarum eius farinae, quale compendiis noſtris continetur, in mentem venit: nam ultra perſonarum differentias limites eius haud proferebant. Sic copioſe quidem de tutoribus et curatoribus in libro primo Inſtitutionum exponunt; obligationes autem eorum, et iura, illis reſpondentia, ad obligationes, et iura, quae quaſi ex contractu oriuntur, referunt, et hunc demum locum iis aſſignant (31). Diſertis haec legum verbis com-

(31) §. 2. I. de obl. quae quaſi ex contr. naſc.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0121
© Universitätsbibliothek Heidelberg

probantur, nec dubitari poteſt, ceteras omnes iuris formas, quas hodie iuri perſonarum inferunt, a Romanis iuri rerum ſubiectas inveniri, ſi Inſtitutionum ſyſtema univerſum ius amplecteretur, iuraque, et obligationes, ex variis cauſſarum figuris oriunda, ſingulis eius ſpeciebus in unum congeſtis, a legum auctoribus nobis eſſent relicta.

Conſtitutis his atque ſtabilitis iuris perſonarum rerumque definitionibus, illico elucescit, quam erroneus ſit, et iuris Romani genio plene repugnans, ordo eorum, qui iuri rerum primum in iurisprudentia locum aſſignant, iusque perſonarum in finem eius reiiciunt. Ius rerum univerſum *iurium* orbem continet; ius perſonarum cauſſas eorum (pro parte nimirum) ſuppeditat. In illo iura, ex diverſis hominum qualitatibus oriunda (32), in hoc ipſae hominum differentiae conſtituuntur. Ius rerum igitur perſonarum iuri maxi-

(32) cf. e. g. Inſtitutionum Lib. II. Tit. 8. 9. 12. 13. 14. 16. 18. 19. Lib. III. Tit. 1-12. 18. 29. L. IV. Tit. 7. 8.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0122
© Universitätsbibliothek Heidelberg

mam partem innititur, et non, nisi illo praestructo, perfecte explanari potest. Quem partium ordinem ne peculiaris quidem iuris cuiusdam civilis indoles tollere potest. Nam qui ad hanc provocant, ante omnia argumentis derivent necesse est, qui fieri possit, ut iura, causis annectenda, ante ipsam causarum finitionem iusto modo evolvantur. Quod, rationi e diametro oppositum, omnem sane probationem respuit. Ad evitandas has ineptias auctor, supra commemoratus, distinctionem illam in ius personarum purum et applicatum excogitasse sibi videtur; qua in re assensum illi nemo reprimere poterit. Sed tametsi veritas ea augeatur, tamen ipsa divisio usui loquendi iureconsultorum Romanorum parum consentanea est, et in genuinam eorum de iure personarum sententiam noctem magis, quam lucem effundit. Obiectum iuris personarum principale *personas*, iuris rerum *res* constituere, in confesso est. Necessaria haec utriusque affectio habenda, qua sublata, ipsa eorum essentia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0123
© Universitätsbibliothek Heidelberg

tollitur. In iure perſonarum applicato autem obiecti *genus* omnino mutatur, iuraque, i.e. res, perſonis ſubſtituuntur; quod, quam male dividendi principiis cohaereat, ex dialecticis repetere huius loci non eſt. Ius perſonarum applicatum exiſtit, non tamen veluti ſpecies iuri rerum contraria. Partem potius iuris rerum conſtituit, eique adnumerandum eſt; alias ius rerum rurſus limitibus includi nequit, et definitiones neceſſario ex partium hac coordinatarum diſiectione evadere debent, reque vera evaſere, ad quas ſpectatum admiſſi riſum teneatis amici.

Explicavimus hactenus genuinam *iure*conſultorum Romanorum de ſumma iuris diviſione ſententiam, et argumentis ſatis perſpicuis eviciſſe videmur, perſonarum, rerumque ius univerſam, quanta quanta eſt, iurisprudentiam penitus exhaurire, et defectus reprehenſionem a bipartita iſta iuris diſtributione optime poſſe depelli. Quamvis autem quadam ratione Inſtitutionum ordo de-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0124
© Universitätsbibliothek Heidelberg

fendi poſſit, et ab eo prorſus, quod noſtrates ſemper fere committunt, vitio vindicari; tamen multum abeſt, ut aſſenſum illi tribuamus, eumque veram, perfectamque iurisprudentiae diſtributionem iudicemus. Nam dividendi fundamentum ab obiectorum diverſitate, quatenus ea in rerum natura occurrit, non autem ab obiectorum diſcrimine, quatenus ea ſcientiae immediate obiiciuntur, repetitum eſt. In cuius diſtinctionis neglectu quum omnis erroris fons, et origo lateat, operae pretium eſt, ut diligentius aliquantulum eam expendamus.

Scientiae obiectum, vel materiam, quae definitionem eius intrat, genus, aut genera conſtituunt, quae proxime illa comprehenduntur. Notio eius ex partibus illi ſubiectis collecta eſt. Continet igitur nihil aliud, quam attributa, partibus ſubiunctis communia, i. e. ſummum genus, quod omnes aeque partes amplectitur. Species, ſcientiae, generis interventu, ſubiectae, ex definitione

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0125
© Universitätsbibliothek Heidelberg

eius excludendae sunt. Nam hoc admisso, partium enumeratio in locum definitionis succedit, et scientiae descriptio ab ipsa eius explicatione nihil omnino differt. Iam quidem ambigi nequit, in iurisprudentia de rebus divinis, atque humanis agi, rebusque divinis, humanisque in summa ista genera divisis, vel personas, vel res illi obiici. Sed haec *rerum* divisio, minime autem *scientiae* finitio est. Nam eadem ratione medicinam divinarum humanarumque rerum notitiam appellare posses. Ambitus eius infinitus est; quidquid autem ea contineatur, vel persona, vel res esse debet, nec illi tertium quid obiici potest: ergo a iurisprudentia in genere nihil distat. Iurisprudentia rerum, personarumque rationem habere debet; sed quem in finem? Quia iura, et obligationes civium inter se constitui nequeunt, si personarum, rerumque discrimina ignorantur. Explicatio eorum pars iurisprudentiae habenda, quia pars eius, accurata eorum finitione praetermissa, perfecte evolvi nequit. Sed quis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0126
© Universitätsbibliothek Heidelberg

partem ſubordinatam, parti ſervientem, immediate in genus recipere poteſt, niſi, qui, rerum eſſentiam unice intuens, artis compagem penitus tollere, partesque, e nexu ſubiectionis ereptas, in una quaſi linea ob oculos ſibi ponere, quam, a genere ad formas deſcendens, concluſionibus partes partibus ſubmittere, et ratiocinando in ſcientiam eas recipere mavult? Hominum, rerumque diverſitates iurisprudentiam intrant, *quia* civium iura pro parte illis ſuperſtruuntur. Pertinent acceſſorie ad ea capita, quorum illuſtratio ab earum notitia pendet, et eatenus ſolummodo in ea recipiuntur, quatenus iuribus illuſtrandis hoc expedit. Ex partis demum notione recipiendi ea neceſſitas profluit. Notio autem generis quae parti propria, minime agnoſcit, et ideo in ſcientiae definitione nec comprehendi, nec immediate ex ea evolvi poſſunt.

Diviſio iureconſultorum Romanorum ex his rationibus *ſcientiae* diviſio haberi ne-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0127
© Universitätsbibliothek Heidelberg

quit. Eſt ea a principiis, quae de partibus ſervientibus, nexuque ſubiectionis praecipiunt, prorſus aliena, nec iurisprudentia, illa praelucente, unquam in ſcientiae formam redigi poterit. Vaga quidem illa iurisprudentiae definitio verbis: *iuſti iniuſtique ſcientia* appoſitis, ita reſtricta eſt, ut ab aliis artium definitionibus eam ſecernere liceat; nec omnino negari poteſt, Inſtitutionum conditores eum ordinem elegiſſe, quem, ſi accurate interpretes eſſent ſequuti, magnus ineptiarum numerus nunquam in lucem prodiiſſet. Sed haec minime ſufficiunt, ut ordini totum te addicere poſſis. Inſtitutionum ſyſtema a falſo principio proficiſcitur, et in ſingulis praeterea partibus adeo rude, et impolitum eſt, ut nusquam paene iuſti ordinis leges ex illo addiſcere poſſis. In perfecta iurium diſtributione maximum iurisprudentiae momentum poſitum eſt. Quid vero ea de re ex Inſtitutionibus colligere licet? In libri ſecundi titulo primo de rebus corporalibus, in ſe-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0128
© Universitätsbibliothek Heidelberg

cundo de incorporalibus differitur. Commemorat iureconſultus, ad res incorporales inprimis iura eſſe referenda, *veluti* hereditas, uſusfructus, et obligationes. Servitutum doctrinam his ſtatim annectit, de obligationibus hereditatibusque alio loco expoſiturus. In libro demum quarto ex actionum diviſione, quae ſumma ſit iurium diſtributio, addiſcimus. Nusquam iurium genera accurate expenduntur, nusquam formas eorum derivatas reperies. Partes partibus, omni principio ceſſante, adiectae ſunt, et ſanctiones, iura ſingularia conſtituentes, definitionum locum ubique occupant. Quod quidem Romanis vitio dari nequit, quippe qui philoſophiam nunquam eum in finem imbibebant, ut civilis iurisprudentiae formam illa emendarent. At noſtri, qui tanto ſyſtematis deſiderio tenentur, quique, a iure hauriendo depulſi, illuſtrandis demum explicandisque aliorum ſententiis alligantur, iam diu nubem a iurisprudentia depellere, eamque ordini dilu-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0129
© Universitätsbibliothek Heidelberg

cido perfectoque aptare debuiſſent. Inſtitutionum ſyſtema, ad logices praecepta relatum, vitiis laborat graviſſimis, ac principiis philoſophicis omnino deſtruitur. Vel igitur illud ex iurisprudentia profligare, vel dialecticae regulas aperte deſpicere debes; quo facto, ratiocinandi quidem diſputandique materia praeciditur; caveas tamen, ne, de ordinis pretio et veritate verba faciens, iisdem illis principiis inſiſtas, quae, aliis ſubtracta, nec tibi, nec ulli ſubiicere debuiſſet.

Haec ad eruendas iuris perſonarum rerumque definitiones ſufficiant. Reliquum eſt, ut quasdam, easque plurimum laudatas aliorum ſententias expendamus.

Perpauci, quantum equidem ſcio, de induſtria in argumentum abſolutum inquiſivere. Inter quos *U. Huberus* vulgo nominari ſolet, ac ſi ille in digreſſionibus veritatem penitus exantlaſſet. Sed in tranſitu modo hanc quaeſtionem tetigiſſe mihi vide-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0130
© Universitätsbibliothek Heidelberg

tur, nec plura ibi leguntur, quam quae in praelectionibus iuris civilis ab auctore eadem brevitate ſcripta exſtant. Ex quibus, quoniam digreſſiones ad manum non ſunt, quae infra ſequuntur, transtuli.

"Diviſiones iuris ſequitur diſtributio ex obiecto, ſive materia ſubiecta, cuius tria capita recenſentur in §. ult. I. h. t. Omne ius, quo utimur, vel ad perſonas pertinet, vel ad res, vel ad actiones; quae vulgo tria iuris obiecta vocantur. Quod ſi quis putet, unius diſciplinae unum quoque obiectum eſſe debere, poteſt dicere, hoc unum obiectum eſſe: ius, quod cuique tribuendum eſt. Nihil enim aliud per totam artem tractatur. Et eſt hic ſermo de obiecto tractationis, ſive materia ſubiecta. Ius autem, cuique tribuendum, conſideratur vel reſpectu *ſtatus* perſonalis, quem quis obtinet in libertate, civitate et familia; vel reſpectu *rerum* externarum, quae nos faciunt locupletiores, ut eſt dominium et obligatio;

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0131
© Universitätsbibliothek Heidelberg

vel ratione modi, ad obtinendum illud ius, quod eſt *actio*. Quia autem ſtatus perſonarum arctiſſime contingit, eius ius ſimpliciter *perſonae* vocatur, quum alioquin et res, et actiones perſonis competant, ſed non ſunt mere perſonales. Sic igitur unum eſt obiectum generale, tria ſunt particularia, quae pariter illud unum generale faciunt et repraeſentant." (33)

Eandem ſententiam, admiſtis quibusdam diſtinctionibus inter obiectum uſus et tractationis, in digreſſionibus (34) et commentariis ad Digeſta (35) defendit; ubique autem nihil, niſi proprias definitiones explicat, et argumenta, ad eas derivandas neceſſaria, omnino deſiderantur. Quae profert, Galli ſententioſi dicta probantia mihi videntur; nam ex rei natura, iurisque Romani indole quid arceſſiverit, equidem prorſus indagare nequeo. Definitio-

(33) Prael. ad Tit. I. de iur. nat. gent. et civ. n. 14.
(34) Digreſſ. Iuſtinian. L. IV. c. 1.
(35) ad Tit. ff. de ſtatu nom. n. 1.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0132
© Universitätsbibliothek Heidelberg

nes praeterea allatas ex duplici ratione falfas iudico: 1) quia ius perfonarum, fi iura, ex ftatu oriunda, fub illo comprehenduntur, forma duntaxat generis fubiecti eft, et reliquae iurisprudentiae partes immediate illi a latere iungi nequeunt; quod iam alio loco fufius expofui; 2) quoniam Inftitutionum auctores iuris perfonarum rerumque vocibus aliam fubiecere poteftatem, iuraque, ftatibus annexa, ad ius rerum retulerunt. Nam ex vera eorum mente iurium obligationumque notiones iuris perfonarum definitioni absque repugnantia immifceri nequeunt. Si auctoris fententia veritati confentanea effet, nihil Inftitutionum libello ineptius in rerum natura exifteret. Nam dimidia fere libri fecundi, et tertii pars explicandis iuribus, ex ftatu furgentibus, dicata eft, quae, fi omnia ad librum primum effent referenda, titulorum compages penitus deftrueretur, et confufionis, inconftantiaeque vitio nemo iureconfultos Romanos liberare poffet. At illi aliam,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0133
© Universitätsbibliothek Heidelberg

eamque meliorem, fovebant ſententiam; et explicatio auctoris, argumentis deſtituta, hiſtoriaeque, et rationi repugnans, in ſe collabitur, quam maxime a veritate aliena.

Veſtigia Huberi alius premit iureconſultus (36) qui integram de differentiis iuris perſonarum et rerum, ſatisque amplam confecit diſputationem.

"Iuris auctores (ſic exordium ſe habet) omne ius, aiunt, quo utimur, vel ad perſonas pertinet, vel ad res, vel ad actiones; tria potius ſumma capita, quam obiecta diſtincta innuentes. Iurisprudentiae, inquam, obiectum, quod doctrinae audit philoſophis, unum eſt, neque aliud, quam *ſuum cuique*, quod per totam artem porrigitur, quodque conſideratur ratione ſtatus perſonalis, ratione rerum externarum, ratione medii denique, quo utrumque aſſeritur. Nihil proferri poteſt, quin ad alterutrum referri queat.

(36) *I. H. Berger* diſſert. iuris ſelectae n. 7. p. 239. ſqq.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0134
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Atque hinc illa tria exſurgunt, Perſona, Res et Actio, quae illud unum partito repraeſentant. Hinc, inquam, inſignis doctrina iuris perſonarum ac rerum, et, quod inde venit, iuris actionum. Haec, haec eſt baſis omnis iuris diſciplinae; haec, haec materies eſt, qua artis noſtrae methodus expeditiſſima conſiſtit, quamque adeo identidem doceri, diſcique, graviter intereſt. Sed quid quaeſo, etc."

Perſpicis, praeter exclamationes, quibus definitionibus, arbitrarie conceptis, parum roboris accreſcit, omnia ex Hubero ad verbum eſſe transſcripta, nec, qua illum demonſtrando, derivandoque vincat, usquam animadvertes. Sic, probandi labore ſuperſedens, ſubinde ad differentias eliciendas deſcendit.

"§. 1. Differentia nominalis, ex diſcretis nominibus iuris perſonarum et rerum, cuivis ſe inſinuat."

"§. 2. Finitur ius perſonarum ius ex ſtatu perſonae in perſonam (intrinſecus) com-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0135
© Universitätsbibliothek Heidelberg

petens; contra ius rerum ius ex traditione (ut plurimum) vel facto obligatorio perfonam (extrinfecus), vel rem immediate afficiens."

"§. 3. Ius perfonarum unum eft, ius rerum duplex: in re, et ad rem."

"§. 4. Cauffa efficiens ratione iuris perfonarum ftatus eft, ratione iuris rerum cum traditio, tum factum obligatorium etc."

Praeter has multas alias comparando in lucem trahit differentias, quae vero, quia omnes ex falfis promanant definitionibus, ad veritatem augendam ne vel tantillum conferunt. Haud quidem difputationis partes fibi repugnant, et facile dare poffumus, ipfis conclufionibus multum acuminis ineffe; fed, fublato principio, quidquid illi fuperftructum, in nihilum redigitur, et una cum illo evanefcit.

Prodeat iam fupremo loco iureconfulti, noviffime defuncti, de fumma iuris divifione

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0136
© Universitätsbibliothek Heidelberg

differtatio (37), quam non eadem, qua illas, dimittere poſſumus brevitate, quoniam ea inter omnes coaevorum calculum praecipue tuliſſe videtur, et nonnulli argumenta auctoris adeo ſuſpiciunt, ut, ne mutatis quidem verbis; quae ibi leguntur libris quibusdam intexta occurrant. Quae diſſertatione continentur, in ſumma ad haec fere redeunt:

"*Status*, ait, ea vulgo dicitur qualitas, a qua iura et obligationes pendent; *perſona* autem homo, ſtatu praeditus. Qua ſtatus ſignificatione admiſſa omnia iura, omnesque obligationes ſupremo loco illi innituntur, quippe quia qualitas, a qua iura et obligationes pendent, iuris cuiuscunque fundamentum ſub ſe comprehendit. Ut, ſi dominio rei gaudeo, a dominii qualitate, mihi inhaerente, aperte omnia iura in hanc rem proficiſcuntur, ius utendi fruendi, poſſidendi, vindicandi, etc. Porro, ſi rem ab altero

(37) *Reinhards* Samml. juriſtiſcher, philoſophiſcher und kritiſcher Aufſätze, 16 St. p. 263. ſqq.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0137
© Universitätsbibliothek Heidelberg

emi, ab emtoris, quae mihi ineſt, qualitate, omnia iura pendent, quae ex contractu aboriuntur. Quod ſi igitur ex qualitatis, iura tribuentis, notione ſtatus notionem conflaveris, quodcunque ius in re, et factum cuiusvis generis, vel licitum, vel illicitum, ſtatus partes iudicanda ſunt; iura, ex ſtatu oriunda, iuri perſonarum ſubmittuntur; ad ea etiam iura in re, et iura in rem referri debent: ergo univerſum rerum ius perſonarum iuri inmittendum, iusque perſonarum a iure rerum nihil omnino differt."

"Omnis huius erroris fons in eo latitat, quod perſonae notionem ex ea, quam ſtatus condunt, explicare annituntur. Inverſo potius ordine incedere debuiſſent. Nam perſonae, iurisque perſonarum definitiones ante ſtabiliendae ſunt, priusquam ſtatus perfectam componere poſſis notionem."

Ubi in hoc diſſertationis exordio, quod ad literam paene in linguam latinam transtuli, medius terminus poſitus ſit, maxima ani-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0138
© Universitätsbibliothek Heidelberg

mi intentione elicere nequeo. Ius perſonarum, *vulgari* ſtatus definitioni ſuperſtructum, a iure rerum non diſtat: — ergo illud in genere ex ſtatu haud derivandum eſt! Quid, ſi melior ſtatus notio colligi poſſet? Auctor procul dubio concedet, perſonas multis qualitatibus praeditas eſſe, quae ſine rerum interventu animo complecti licet, quaeque, ut paucis rem abſolvam, omnibus attributis relativis contradiſtinguuntur. Quas, ſi ſtatum, et iura, illis annexa, ius perſonarum nominaverim, fruſtra concluſiones iſtae, fundamento carentes, mihi obiicientur. Vulgaris quidem ſtatus definitio, cui autem non omnes adhaerent, vaga eſt, nec obiectum finiendum iuſtis coercet limitibus; ſed tunc demum, ſi cum auctore ad literam eam explicas, et ex compage veram eius poteſtatem eruere omittis. Nam, ſi recte memini, omnes eas unice qualitates ſub illo comprehendunt, quae in perſona detegi poſſunt, nulla rerum habita ratione. Exempla inſuper, quibus auctor contrariam partem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0139
© Universitätsbibliothek Heidelberg

revincere putat, nihil probant, et revera nullum ſenſum admittunt. Dominio rei gaudeo, i. e. omnia mihi competunt iura, quae in dominii notione comprehenduntur. Si ius vindicandi ex dominio mihi tribuitur, idem eſt, ac ſi diceres, ius ſpeciale exercere potes, quia illud inter iura ſpecialia eſt, quae tibi exercere licet, i.e. dominii iuribus gaudes, quia dominii iure gaudes, quod idem per idem eſt. Multum intereſt inter cauſſam, cui iura annexa, et iurium, quae notione unita, complexum. Traditioni dominii exiſtentia annexa eſt, et cum ipſo dominio complexus iurium ſingulorum una exiſtit, quae, notione duntaxat comprehenſa, cauſſae exiſtentiae, minime autem ſibi invicem, originem debent. Ex iure vindicandi neque ius utendi fruendi, neque ex hoc ius poſſidendi, neque ex iure poſſidendi ius alienandi profluit (38). Singula haec iura, in notione

(38) Quod quidem auctor, ſi viveret, diffiteretur. Nam dominium finit: das Recht, alle andern Menſchen von der Subſtanz der Sache auszu-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0140
© Universitätsbibliothek Heidelberg

unita, immediate ex traditione emanant, et ex generali dominii notione evolvi poſſunt, quod autem fieri nequiret, niſi ea iam ante in ea exiſterent, et cogitando tantummodo ex ea eruerentur. Dominium cauſſa exiſtentiae iurium fieri poteſt, ſi iura, quae ex notione eiusdem haud profluunt, illi annectuntur, velut in praedio dominante, ſi domino rei privilegia conferuntur, et quae ſunt huius generis ſimilia. Iura haec extrinſecus dominio accedunt, et hac ratione iuris illud cauſſam reddunt. Quae in emtoris exemplo, quo auctor utitur, eodem modo locum habent. Contractus emtionis cauſſa iurium, et obligationum eſt, obligationis vinculum autem nihil aliud, quam notio, quae ſingula iura, et obligationes complectitur. Obligationis notio ex his demum partibus conflatur.

ſchlieſsen (4 St. 4. A. p. 253.). Dabo hoc. Sed iam ex eo ius utendi, alienandi etc. derivet. Haerebit, et, quod ipſe fecit, dominii notionem excedet, inra illi extrinſecus, *finis* ratione habita, inferendo. Quam derivandi methodum equidem prorſus admittere nequeo.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0141
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Posita illa, hae simul ponuntur, at nulla ratione illi insistunt; alias notio generalis, quae illis primario innititur, simul ex partibus constare, et easdem existentes reddere deberet, quod aperte repugnantiam involvit. — Si iureconsulti de statu loquuntur, caussam existentiae iurium illo innuunt; et inde auctoris exempla, in se male cohaerentia, prorsus neminem confutant.

"Quae in Institutionibus, (sic, sententiam explicando, pergit) leguntur verba: vel ad personas, vel ad res pertinet, a Doctoribus vulgo sic explicantur: obiectum iuris (*eines* Rechts, quod probe notes) vel persona est, vel res. Quam eandem et ego amplector definitionem. Nam quid aliud sub istis verbis intelligere velis, equidem non video, et infra evincam, hanc finiendi rationem bene posse defendi."

Sic ille. Sed fidei mei non est dissimulare, probandi illam auctoris methodum inter omnes maxime mihi displicere. Do-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0142
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ctores definitionem tuentur; ego vero aliam detegere nequeo; illa ſibi non repugnat; ergo — ea animo concipi poteſt. Haec ex praemiſſis conſequuntur. Nam de iureconſultorum Romanorum ſententia ex definitione, repugnantia libera, nihil profluit. Miſſem haec, ſi diverſae explicationes non absque magna difficultate excogitari poſſent. Sed quid, quaeſo, facilius eſt? Ex ſola duplici iuris ſignificatione, omnibus nota, duplex iuris perſonarum et rerum ſenſus evadit, cuius idem ille, quem auctoris acumen indagare nequivit, verus eſt, alter autem pro parte duntaxat veritatem attingit. Fruſtra, quae ad probandam ſententiam adiiciat, quaeris. Commemorat, alios quidem iam ante ipſum ſtatus vulgaris definitionem ex iisdem illis argumentis reieciſſe, ſed, quidquid crederent, lectores ſe ipſum proprio ingenio ad veritatem perſpiciendam eſſe ductum. Se inventoris nomen non affectare, revera tamen inventorem eſſe, et ſic porro. E diverticulo poſtea redux, in ex-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0143
© Universitätsbibliothek Heidelberg

plicanda iuris perſonarum rerumque natura ſic progreditur:

"Ut argumentum ſubiectum debito modo illuſtrem, prae ceteris, qua perſonae a rebus diſtent, explicabo. *Perſona* eſt ens, ratione et libertate praeditum, quod iurium et obligationum in republica capax cenſetur. *Res* contra, ſenſu iuridico, quidquid homini utilitatem affert, et igitur (?) iurium humanorum obiectum eſſe poteſt, quod autem ſimul perſonalitate deſtituitur."

Perſonarum definitionem meam facio, ſed ea, quam rerum proponit, uſui loquendi contraria, doctrinam de mundo perfecto optimoque ſapere mihi videtur, cuius veritatem ſi diffeſſus ſim, res in utiles, et nocivas diſtinguens, definitio falſa, et obiecto finiendo arctior eſt. Quod forſan ipſe autor perſpexit. Nam in pagina ſequente (p. 272.) res vocat: quidquid non perſona, at iuris obiectum eſt. Utilitatis notionem prorſus omittit. Sed utroque caſu definitionem erro-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0144
© Universitätsbibliothek Heidelberg

neam duco, quia res animo concipere licet, quae nec utiles ſunt, nec iuri ulla ratione obiici queunt. Actiones v. c. res ſunt, ergo et actiones inhoneſtae. Anne harum quamcunque utilem vocabis, easque iuri obiicere, eoque ipſo neceſſarias facere poteris? Et nihilo magis actiones, ſine omni diſtinctione, a iureconſultis Romanis in rerum numerum vocantur, licitae aeque, ac illicitae, honeſtae cum inhoneſtis (39). Porro, quis unquam fando accepit, rem, non exiſtentem, utilem eſſe, iurive obiici? Non quidem in iure Romano finitam rei notionem invenimus, at innumera earum genera, quae univerſam rerum naturam complectuntur, ſi perſonas, i. e. iuris ſubiecta, ubique illis contradiſtincta, e numero earum exceperis. Sed audiamus iam auctorem porro differentem.

„Res ſunt vel facta hominum, vel res „in ſpecie ſic dictae. Quanam autem ra-

(39) §. 1. I. de obl. quae quaſ. ex del. naſc. L. un. C. de lib. cauſſa.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0145
© Universitätsbibliothek Heidelberg

„tione facta res iudicantur? Respondeo: si „facta in utilitatem alterius praestantur, tunc „ea rerum, et quidem incorporalium, classem „intrant (40). Factum enim a persona di„stat; homini utile est: ergo res habendum. „Ea autem vira, quibus facta obiiciuntur, „ius ad rem, quae vero in res in specie „sic dictas se exserunt, ius in re constituunt. „Ex ambobus ius rerum conflatur."

„Ius personarum vulgo finitur: ius, cuius „obiectum personae constituunt. Non satis „accuratam hanc definitionem duco. Addo „igitur: ius personarum omnia comprehendit „iura, quorum obiectum proprie et praeci„pue (eigentlich und hauptsächlich) perso„nae sunt. Iura haec a certa quadam per„sonae qualitate pendent. Quas qualitates, „quibus iura, ad ius personarum referenda, „annexa, *statum* voco:"

(40) Facta illicita et noxia ideo res haberi nequeunt? Quod iuri Romano, nec non linguae latinae prorsus contrarium est.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0146
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Piget revera, vagas has atque perturbatas notiones refellere. Quid ex illo proprie et praecipue lucri capient iureconsulti, et quonam modo attributo, male finito, notio accuratis limitibus inclusa dici potest? Status definitio aeque nullius pretii est. Si propter factum, reipublicae utile, personis iura in personas a legislatore conceduntur, quod utique animo concipere possumus: *factum* caussa existentiae iuris in personam est. Factum est res, res personae affectio dici non potest; ergo vel haec in personam potestas, propter originem ex re, ad ius rerum referenda, vel status notio male concepta est. Si illud, iuris personarum definitio falsa est, quod insuper secundum Romanum dubitari nequit, cuius indolem auctor nuspiam examini subiecit. Videamus iam, qua ratione fastigium dissertationi imponat.

"Restat, ut ostendam, qui fieri possit, ne personae iuri proxime non obiiciantur. Ad quod illustrandum haec duo sufficient:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0147
© Universitätsbibliothek Heidelberg

1) in iure perſonarum non ſolum ad iura, ſed etiam ad obligationes reſpiciendum. Obligationibus enim, quae immediate ad perſonam ſe referunt, ius reſpondet, quod obligationi innititur, et cui inde perſona obligàti obiecta eſt. Obligatus porro iure gaudet, perficiendi ea, quae ſecundum obligationem facere licet. Quae iura nec minus perſonam obiectam habent, v. c. ſi quis ad vitam religioſam, in monaſterio agendam, ſe obſtrinxit, obligationes, inde ſurgentes, omnino ad perſonam eius ſe referunt. Iuribus igitur, quae illis reſpondent, perſona proxime obiicitur. 2) Si dicimus, perſonam iuri eſſe obiectam, hoc duplici modo procedere poteſt. Nam perſona vel iuri ſimul obiicitur, et ſubiicitur, vel perſona alterius iuris obiectum eſt. Ex illo ius in propriam, ex hoc ius in alienam perſonam conficitur. Nunquam errare poteris, ſi perpenſum habes, utrum ius, et obligatio proprie et praecipue ad perſonam ſe referat, nec ne. Si ius proxime et praecipue ad facta alterius

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0148
© Universitätsbibliothek Heidelberg

utilia ſe refert, tunc illud iuri rerum ſubmittendum. Illius exempla ſunt: 1) ſi ius ad naturalem animi corporisve habitum ſe refert; 2) ſi ius in facultate agendi pro arbitrio conſiſtit; 3) iura, quae ex ſtatu v. g. famae, paupertatis, ruſticitatis ſurgunt etc. Ius autem duplici ratione vel ad ius perſonarum, vel ad ius rerum pertinere poteſt: e. c. ſi famuli operas conduxi, iura et obligationes, inde enata, ius perſonarum intrant, quatenus ius, liberas alterius actiones dirigendi, et poteſtas in perſonam, mihi collata ſunt; quatenus autem operae famuli facta, in utilitatem alterius praeſtita habentur, eatenus obligatio ex contractu iuri rerum inmittenda eſt."

Sic poſtrema diſſertationis pars compa-rata eſt. Auctor in ea evolvere ſtudet, qua ratione perſona iuri obiecta dici queat, ſed, re penitus inſpecta, argumentum propoſitum maxime perturbavit. Cauſſa proxima exiſtentiae iuris, ſubiectum iuris, et obiectum eiusdem, immediate ad ius ſe referunt, im-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0149
© Universitätsbibliothek Heidelberg

mediate illi cohaerent; quae affectio inter omnes aeque communicatur. Diſtant autem propriis attributis. Cauſſa exiſtentiae illud eſt, quo ius immediate exiſtit; ſubiectum, in quo ius immediate verſatur; obiectum (vulgo ſic dictum), a quo actionis exiſtentia immediate pendet. Quos iuris ſocios ab auctore penitus inter ſe confuſos reperies. Ius quidem immediate ad obiectum ſe refert (das Recht bezieht ſich unmittelbar aufs Objekt), ſed, quidquid ad ius immediate ſe refert, non eo ipſo illi obiicitur. Vagum illud linguae vernaculae verbum: beziehen omnis confuſionis principium eſt, et auctorem ubique in errorem inducit. Subſiſtamus in exemplis adiectis. Si voto ad vitam religioſam agendam me obſtrinxi, officiis, voto praeſtito mihi incumbentibus, perſona mea immediate mutatur. Hoc dare poſſumus. Anne autem obligationes, illi perſonae mutationi proxime annexae, in perſonam ſe exſerunt? Contrarium ſane affirmandum. Nam paupertas, et caſtitas maximam partem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0150
© Universitätsbibliothek Heidelberg

ex actionibus negativis conflatae ſunt, et, ſi obedientiam ſuperiori promiſi, eo ipſo actiones cuiusvis generis mihi incumbunt, quarum obiectum, ante ſuperioris iuſſum, prorſus nequit definiri. Nec perſona obligati iuribus eius, cui ea obligata eſt, obiicitur. Nam obligationes in genere actionibus poſitivis et negativis abſolvuntur; ſuperiori autem, officiis demum neglectis, ius coercendi competit, et igitur non, niſi ſub conditione, ius eius in perſonam obligati ſe exſerit. Eiusdem pretii ſunt, quae ſequuntur, exempla v.g. n.2. ſi ius ad naturalem animi corporisve habitum ſe refert; ſi iura ex paupertate et ruſticitate ſurgunt etc. Iura tunc quidem proxime his qualitatibus, quoad originem, innituntur; ſed qua ratione febris, infania, paupertas, ruſticitas et infamia iuri obiici queant, equidem intellectu difficillimum reor. Sed manifeſte auctor cauſſam exiſtentiae iuris cum obiecto eius permutavit. Ex diſtinctione poſtrema, qua ius, hac illave ratione, vel iuri perſonarum accenſetur, vel iuri rerum ſubmittitur, tandem coniectura elicere poſſumus, quid

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0151
© Universitätsbibliothek Heidelberg

voces iſtae: ius proxime et praecipue ad perſonam ſe refert, ſibi velint. Nimirum ſi alter ad faciendum aut omittendum mihi obligatus eſt, directe nihil, niſi ius in actiones, ſub conditione autem, obligatione haud impleta, poteſtas in perſonam mihi competit. Fieri autem poteſt, ut absque omni conditione poteſtas in perſonam alterius mihi concedatur, et haec non, tam ad omittendum (ſ. ſtricto), quam ad patiendum obligetur: hoc idem eſt, quod auctor, vocibus obſcuris, et indefinitis, proxime et praecipue iuri obiectum vocat.

Sed iam ſatis confutatum eum dimittamus. Palam eſt, univerſam diſſertationem horula ſubſeciva a viro laborioſo, negotiis forenſibus ſubacto, fugiente calamo in chartam eſſe coniectam, eumque aliis meditandi potius materiam ſuppeditare, quam argumentum, a limine ſalutatum, usque quaque penetrare voluiſſe. Equidem alia ratione auctorem e culpa eximere nequeo: nam quid recte et acute in diſſertatione collectum derivatumque exiſtat, mihi certe, atra caligine obductum, nunquam non ſummopere in obſcuro latitabit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0152
© Universitätsbibliothek Heidelberg

Errores typographici.

P. 5. l. 18. p. utilitatem.
— 14. — 6. p. eorum.
— 16. — 13. p. et.
— 20. — 18. p. ullibi.
— 24. — penult. p. quam.
— 28. — 17. p. poſſent.
— 34. — 12. p. aſcendet.
— 40. — 15. p. ſignificatibus.
— 51. — 12. p. re.
— 52. — 8. p. edicturo.
— 67. — 24. p. earum.
— 73. — 9. p. diſpiciamus.
— 77. — 8. p. quorum.
— — — 11. p. quarum.
— 78. — 16. p. ea.
— 79. — penult. p. rationes.
— — — ult. p. coordinatam.
— 81. — 13. p. voco.
— 87. — 3. p. illam.
— 89. — 4. p. hoc.
— 90. — 1. p. diverſorum.
— 103. — 7. del. cum.
— 135. — 7. p. quas.
— 142. — 6. p. iura.
— 143. — 16. p. ius Romanum.

Errata leviora, et commata, paſſim male poſita, lector facili negotio ipſe deteget emendabitque.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0153
© Universitätsbibliothek Heidelberg

13. Juli 1955
0. JUNI 1956

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0154
© Universitätsbibliothek Heidelberg

V Mo 137
Mus. III 65 17

Näsele E/1 RES

FA

V 01 437291 00

01437291

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0155

© Universitätsbibliothek Heidelberg

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG

http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0156

© Universitätsbibliothek Heidelberg

nisi aliunde argumentis evictum sit, nusquam eos a fine proposito aberrasse. Si diceret interpres: hic juris auctores aliena immiscent, i
finitione aut
ex partibus,
diquantione
iuris auctore
ab officio ei
Neque h
tutiones Ju
matis lineas
adderentur,
Quod quide
nus principi
ille ubicunq
deducit, et,
tium quaru

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
HEIDELBERG
http://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/thibaut1796/0157
© Universitätsbibliothek Heidelberg